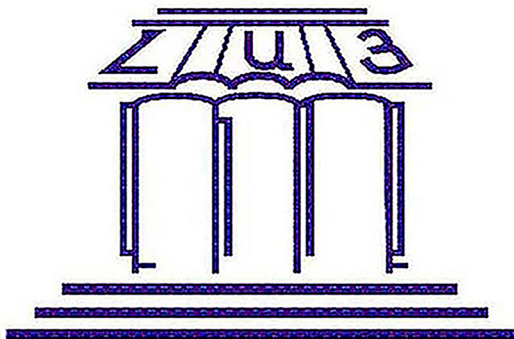

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

355.21
Հ. 14

1909 ԹՎԻ ԶՈՐԱԿՈԶԸ

(ՆՅՈՒԹԵՐ ԶԵԿՈՒՅՈՂՆԵՐԻ, ԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻ,
ԸՆԹԵՐՅՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

ՈԳՈՍՏՈՍ 1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

2 - MAR 2010

355.21

Z-14

ՊՐՈԼՆԵԱՐՆԵՐ, ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՐ

1909 ԹՎԻ ԶՈՐԱԿՈՋԸ

(ՆՑՈՒԹԵՐ ԶԵԿՈՒՑՈՂՆԵՐԻ, ԶՐՈՒՑՑՆԵՐԻ,
ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ)

1783

Հայկ. Հրաձիգ Դիվ. Քաղաքացի

1981 թ.

ՈԴՈՍՏՈՍ

29 MAY 2013

ПРИЗЫВ 1909 г.

41.200

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ԳԼԱՎԼԻՏ 6785 (Բ)
ՊԱՏՎԵՐ 4357
ՏՐԻԱԺ 1000

10334-52

1909 թ. ԶՈՐԱԿՈՅԸ

1. Աշխատավոր յերիտասարդության յուրաքանչյուր հերթական զորակոչ դեպի Կարմիր բանակի շարքերը հանդիսանում է ստուգատես, թե ինչ չափով են աշխատավորները պատրաստ խՈՂՄ պաշտպանությանը, դառնում է հսկայական քաղաքական կարևորության մի փաստ, վորը մոբիլիզացիայի յե յենթարկում խորհրդային հասարակայնության ուշադրությունը՝ խՈՂՄ միջադրացին դրության, պատերազմի վտանգի աճման, յերկրի պաշտպանունակության ամրացման ու Կարմիր բանակի մարտական-կորովի ուժեղացման խնդիրների շուրջը:

1909 թվի քաղաքացիների զորակոչը դեպի Կարմիր բանակի շարքերը նույնպես կլինի խՈՂՄ ու խորհրդային Անդրկովկասի աշխատավորության ուշադրության հերթական մարտական մոբիլիզացիա դեպի պաշտպանության այն հարցերը, վորոնք ծառանում են խՈՂՄ միջադրացին ու ներքին արդի դրության լույսի տակ:

1909 թվի զորակոչի քաղաքական պարագայի ըմբռնումը խՈՂՄ յուրաքանչյուր աշխատավորի և առաջին հերթին յուրաքանչյուր զորակոչիկի պարտականությունն է:

2. Միջադրացին ժամանակակից դրությունը բնորոշվում է յերկու կարևորագույն գործոնով. — կապիտալիզմի ավելի ու ավելի խորացող տնտեսական ճղնաժամ և սոցիալիզմի վիթխարի աճում խՈՂՄ մեջ:

Նախընթաց տարում սոցիալական-տնտեսական յերկու սխռոնների հակադրությունը, — սոցիալիզմի

սխտեմի և կապիտալիզմի սխտեմի, — դրսևորվել և չտեսնված սրուժյամբ: «Հակասությունները կապիտալիստական ու սոցիալիստական սխտեմների միջև, յերբեք չեն զարգացել աշխարհի ուժով և սոցիալիստական սխտեմի առավելութունն ընդդեմ կապիտալիստական սխտեմի յերբեք չէր հայտարարվել աշխարհի պարզ ձևով, վորչափ այժմ» (Կոմինտերնի Գործիմի XI պլենում):

Յերկու սխտեմների այդ անոգ հակասությունը հանդիսանում է ժամանակակից միջազգային հարաբերությունների ամենագլխավոր մոմենտը:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՃԳՆԱԺԱՄՆ ՈՒ ԽՍՀՄ

3. Հակառակ բուրժուական տնտեսագետների ու սոցիալ-ֆաշիստների դուշակումների, ճգնաժամը վոչ միայն չի անցնում, այլ ավելի ու ավելի յե խորանում: Զարգանալով հետպատերազմյան կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի հիման վրա (ԽՍՀՄ դաշությունը, դասակարգային հակասությունների աճումը սլոյիստարների ու բուրժուազիայի միջև, Վերսալյան սխտեմի հիման վրա մի շարք կապիտալիստական պետությունների նեխումը, հեղափոխական շարժումը գաղութներում և դոմինիյոնների անջատման ձգտումը), ժամանակակից տնտեսական ճգնաժամն ընդունել և չափազանց տևական (նա արդեն իսկ տևում է յերկու տարի) և խորը բնույթ. նա ընդգրկել է բոլոր յերկրներն ու արտադրության բոլոր կարգավորագույն ճյուղերը: Արտֆորությունն անչեղորեն ընկնում է:

Այսպես, որինակ՝ չուգունի արտադրության բնագավառում մի տարում անկումը հասել է Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում 44 տոկոսի, Անգլիայում՝ 40 տոկոսի, Գերմանիայում՝ 41 տոկոսի, Ֆրանսիայում՝ 12 տոկոսի, Իտալիայում՝ 20 տո-

կոսի. պողպատի արտադրության բնագավառում — ՀԱՄՆ՝ 42 տոկոսի, Անգլիայում՝ 43 տոկոսի, Գերմանիայում՝ 37 տոկոսի, Ֆրանսիայում՝ 17 տոկոսի, Իտալիայում՝ 23 տոկոսի:

Ավտոմոբիլների արտադրությունը Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում ընկել է 75 տոկոսով: Բոլոր ձեռնարկություններն աշխատում են միայն կիսով չափ և իրենց արտադրական ուժի 3 քառորդով միայն, և չնայած դրան կապիտալիզմը տառապում է ապրանքների առատությունից, վորովհետև ժողովրդական ամենալայն մասսաների աղքատացման հետևանքով ընկել է սպառումը, կրճատվել է ներքին շուկան: Ճգնաժամի հետևանքով կրճատվել է կապիտալիստական յերկրների արտաքին առևտուրը: Արտահանումը կրճատվել է — Միացյալ Նահանգներում՝ 23 տոկոսով, Անգլիայում՝ 24 տոկոսով, Գերմանիայում՝ 14 տոկոսով, Իտալիայում՝ 20 տոկոսով:

Ամենուրեք նկատվում է ակցիաների կուրսի կատարորոշիկ անկում: Ավելացել է սնանկացումների թիվը:

Արդյունաբերական ճգնաժամը ներհյուսվում է գյուղատնտեսական ճգնաժամի հետ: Մի շարք տարիներ տեղ գյուղատնտեսական ճգնաժամի հետևանքով տեղի յե ունենում աշխատավոր գյուղացիության տրադ սնանկացում, միլիոնավոր քայքայված գյուղացիներ քաղաքներ են նետվում, լցնելով աշխատանքի պահեստի բանակի չափից դուրս մեծացած շարքերը: Աղքատային ճգնաժամը սրում է արդյունաբերական ճգնաժամը և ընդհակառակը, վերջինս սրում է աղքատային ճգնաժամը:

Տնտեսական ճգնաժամը խախտեց կապիտալիզմի հիմքերն այն աստիճան, վոր Կոմինտերնի Գործկոմի XI պլենումը կարողացավ ասել, վոր հասել է կապիտալիստական ստաբիլիզացիայի վախճանը:

4. Բուրժուազիան փորձում է դուրս գալ ճգնաժամից, բարդելով նրա բոլոր ծանրություններն աշխա-

տավորների ուսերի վրա (աշխատավարձի իջեցում, մասսայական հեռացումներ, հարկերի ավելացում, մանրամասն գների արհեստական պահպանում, սոցիալական ասպարեզությունների կրճատում, մաքսադներ ը բարձրացում և այլն) :

Ընկ. Ստալինն այդ հարցի առթիվ ասում է հետևյալը .

«Տեսե՛ք, թե ինչպես են կապիտալիստներն ուզում դուրս գալ ճգնաժամից : Նրանք առավելագույն չափով իջեցնում են բանվորների աշխատավարձը : Նրանք առավելագույն չափով իջեցնում են հումուլթի և պարենավորման մթերքների գները : Սակայն նրանք չեն կամենում վորեւէ լուրջ կերպով իջեցնել արդյունաբերական ապրանքների գները : Այդ նշանակում է, վոր նրանք ուզում են ճգնաժամից դուրս գալ ի հաշիվ ապրանքների հիմնական սպառողների, ի հաշիվ բանվորների, ի հաշիվ գյուղացիների, ի հաշիվ աշխարհի բոլոր աշխատավորների, վորոնք հումուլթ ու պարեն են արտադրում : Կապիտալիստները կտրում են այն ճյուղը, վորի վրա նստած են իրենք : Յի՛վ փոխանակ ճգնաժամի յեղի, ստացվում է նրա խորացում, ստացվում է այնպիսի նոր նախադրյալների կուտակում, վորոնք տանում են դեպի նոր ավելի դաժան ճգնաժամ» (ՍՏԱԼԻՆ, սոց. արդյունաբերության աշխատավորների առաջին կոնֆերանսում արտասանած ճառից) :

Ներկայումս կապիտալիզմի յերկրներում կա 38 միլիոն գործազուրկ .— մի թիվ, վոր տեսնված չի կապիտալիզմի պատմության մեջ : Աշխատավարձը մի տարվա մեջ իջեցված է Անգլիայում ու Գերմանիայում 20 տոկոսով, Լեհաստանում՝ 30 տոկոսով, իսկ այդ ժամանակամիջոցում մի քանի յերկրներում (Ֆրանսիա, Իտալիա, Բելգիա) մանրամասն գները մինչև իսկ բարձրացել են :

Աշխատանքի պահպանման ծախքերի կրճատման հետևանքով աճում է դժբախտ դեպքերի թիվը : Գեր-

մանիայում վերջին 2 տարվա մեջ 3 միլիոն դժբախտ դեպք է յեղել :

Գերմանիայի «արտակարգ» որենքները նույնպես բնորոշ որինակ են այն բանի, վոր բուրժուազիան միջոցներ է վորոնում դուրս գալու ճգնաժամից :

5. Այն ժամանակ, յերբ կապիտալիստական աշխարհը դեպի կորուստ է գլորվում, Խորհրդային Միությունը չտեսնված արագ տեմպերով առաջ է տանում սոցիալիստական շինարարությունը :

Հնգամյակը, վոր սկսվում ծաղրի յեր յենթարկվում ամբողջ բուրժուական աշխարհի կողմից, հարցականի տակ էր դրված աջ ոպորտունիստների կողմից, հնգամյակը կատարվում է 4 տարում, իսկ մի շարք բնագավառներում՝ 3 տարում և առաջավոր ձեռնարկությունների կողմից արդեն իսկ կատարված է 2 և կես տարում : Կոլեկտիվացումն բնագրկում է արդեն գյուղացիական տնտեսությունների 55 տոկոսը : Հնգամյակի 3-րդ տարում շարքի մեջ են մտնում 518 նոր ձեռնարկություն և 1040 մեքենատրակտորային կայան :

Մենք այս տարի ավարտում ենք ԽՍՀՄ սոցիալիստական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը : ԽՍՀՄ դառնում է ինդուստրիալ յերկիր, մետաղի յերկիր : ԽՍՀՄ եկոնոմիկայի վերելքը միաժամանակ բարելավում է բանվոր դասակարգի, ամբողջ աշխատավորության նյութական դրությունը : ԽՍՀՄ վերացրեց գործազրկությունը : Արագ ծավալվում է կուլտուրական շինարարությունը :

«Մեղանում, ԽՍՀՄ սոցիալիստական շինարարության վերելք է՝ արդյունաբերության, և՛ գյուղատնտեսության մեջ : Նրանց մոտ, կապիտալիստների մոտ, եկոնոմիկայի հարաճուն ճգնաժամ թե՛ արդյունաբերության և թե՛ գյուղատնտեսության մեջ (Ստալին) :

6. Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի հետևանքով .—

ա) խոստով սրվել և ավելի ու ավելի յեն սրվում և պայտալիզմի բոլոր հակասութիւնները:

բ) զգալիորեն մոտեցել և իմպերիալիստական պետութիւնների շինված ընդհարումն աշխարհի նոր վերաբաժանման համար:

գ) կապիտալիստական հիմնական բոլոր յերկրներում նկատվում է քաղաքական ուժեղ ռեակցիա. բուրժուական պետութիւնների իշխող դասակարգերն անցնում են աշխատավորների ճնշման Փաշիստական բացահայտ ձևերին:

դ) նոր ուժով աճում և հեղափոխական շարժումը, հասունանում են նախապայմաններն այդ հեղափոխական վերելքը հեղափոխական ճգնաժամի վերածելու համար:

ե) չափազանց սրվել է ԽՍՀՄ դեմ ինտերվենցիայի վտանգը:

7. Ճգնաժամի հիման վրա արագ ծավալվում է հեղափոխական շարժման նոր վերելքը — այդ վերելք և հեղափոխութիւնների ու հեղափոխական կրօնների յերկրորդ շրջանի:

Գերմանիայում աճում են հեղափոխական ճգնաժամի նախադրյալները, ամբանում և կոմունիստական հեղափոխական ճակատը, սեղմվում և սոցիալ-դեմոկրատիայի մասսայական բաղան: Նույնը տեղի ունի և Լեհաստանում:

Իսպանիայում տեղի ունեցավ միապետութիւն տապալումը, աճում են բանվորների տնտեսական ու քաղաքական գործադուլները, աճում է գյուղացիական շարժումը:

Չինաստանի տերրիտորիայի մի ութերորդ մասը գտնվում է Խորհուրդների իշխանութիւն տակ, այնտեղ հաջողութեամբ մարտնչում է Կարմիր բանակը:

Հնդկաստանում ու Հնդկաչինում իմպերիալիստների դեմ մղվող պայքարին ներգրավված են նոր միլիոնավոր աշխատավորներ:

Բոլոր յերկրներում նկատվում է գործադուլային

շարժման աճում, հաճախացել են փողոցային ցույցերը:

Ավելի ու ավելի զարգանում է հեղափոխական շարժումը գյուղացիութիւն մեջ:

Գոյութիւն ունի քաղաքական ու կազմակերպական աճում մի շարք խոչորագույն կոմկուակցութիւններում (Գերմանիա, Չինաստան, Չեխոսլովակիա, Լեհաստան):

Մի շարք յերկրներում (Գերմանիա, Լեհաստան) տնտեսական ճգնաժամը վերաճել է քաղաքական ճգնաժամի: Բուրժուական անցնում է Փաշիստական դիկտատուրայի բացահայտ մեթոդներին: Տեղի ունեցավ անցում դեպի Փաշիզմ Թինլանդիայում, իրագործվում է այդ Ավստրիայում, կիսաճածկված Փաշիզմ կա Գերմանիայում, գոյութիւն ունեն Փաշիստական Լեհաստան, Ռումինիա:

Բուրժուական դիկտատուրայի այդ ամբաջմանն ուղղակի և անմիջորեն մասնակցութիւն են ցույց տալիս բոլոր յերկրներին սոցիալ-Փաշիստները:

ԽՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍՊԱՆԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

8. Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը, ուժեղացնելով իմպերիալիստական պետութիւնների պայքարը, դգալի չափով մոտեցնում է նոր իմպերիալիստական սպանդի վտանգը: Բոլոր կապիտալիստական յերկրները տենդորեն պատրաստվում են պատերազմի: Անընդհատ աճում են ռազմական ծախքերը: Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, Անգլիան, Իտալիան, Յապոնիան 1913 թվին սպառապիւման համար ծախսել են 2-300 միլիոն, 1926 թվին՝ 3-900 միլիոն, 1930 թվին՝ 5-700 միլիոն վոսկի ռուբլի: Մեր հարեան պետութիւնների ռազմական բյուջեները 1923 թվին յեղել է 184 միլիոն, 1926 թվին՝ 224 միլիոն ռուբլի, իսկ 1930 թվին՝ արդեն 258 միլիոն ռուբլի: Նույն այդ պետութիւնները 1927 թվին ունեյին 63

դրեղնոտ, 7 ավիատար ռազմանավ, 53 հաճանավ, 437 ականակիր նավ և 153 սուզանավ, իսկ 1932 թվին նրանք կռնենան արդեն 63 դրեղնոտ (անփոփոխ), 23 ավիատար, 222 հաճանավ, 831 ականակիր նավ, 463 սուզանավ: Նոր կառուցվող ռազմանավերի վորակն անհամեմատ ավելի բարձր է հներին: Այդ մասին առավելագույն չափով վկայում է այն փաստը, վոր Գերմանիայում 1931 թվին կառուցվել է և ջուր իջեցվել «Դեյչլանդ» դժանավը, վորն իր արագությունը, հրանոթների հեռահարությունը ու սարքավորման տեխնիկայով գերազանցում է նման տիպի բոլոր նավերին և կարող է մարտի բռնվել մեծ պետություններից յուրաքանչյուրի դժանավների հետ: Գերմանական կառուցողները 10-000 տոնն տարողությամբ այդ նավին կարողացան տալ այնպիսի սպառազինում ու տակտիկական տարրեր, վորոնց մասին մինչև այժմ վոչ վոր չեն պատկերացրել:

Ընդհանրապես՝ վորակային ցուցանիշները հանդիսանում են ամենից բնորոշը ժամանակակից միլիտարիզմի համար: Յեթե մինչև համաշխարհային պատերազմն ու նրանից հետո առաջին տարիներում միլիտարիզմի աճումն արտահայտվել է առաջին հերթին քանակական չափանիշներով, ապա ներկայումս միայն քանակական տվյալներով բնութագրումը բացարձակապես սխալ կլինի: Որինակ՝ իմպերիալիզմի բանակներում գտնվող մարդկանց քանակական թիվը փոքր ինչ ավելացել է, վորոշ յերկրներում մինչև իսկ նվազել, բայց և քանակով նվազած բանակն անհամեմատ ավելի մեծ ուժ է ներկայացնում, քան թե նախապատերազմյան չրջանում: Իրենց բանակների քանակական ավելացման գծով ընթանում են վերջին տարիներս միայն այն պետությունները, վորոնք բավականաչափ տեխնիկա չունեն: Այսպես, որինակ՝ Լեհաստանը, Ռումինիան, Ֆինլանդիան, Լատվիան, Եստոնիան 1923 թվից մինչև 1930 թվին իրենց բանակներն ավելացրել են, 502 հազարից հասցնելով մինչև 611 հազարի:

9. Ժամանակակից միլիտարիզմի նոր տեսղենցները հիմնականում հանգում են հետևյալին.

Կապիտալիստական բոլոր բանակներն ուժեղ չափով հազեցվում են տեխնիկայով. կովի տեխնիկական միջոցներն անպայման կատարելագործվում են, վորի համար բուրժուազիան ոգտագործում է գիտությունն ու տեխնիկայի բոլոր նորագույն նվաճումները: Ռազմական տեխնիկայի քանակական ու վորակական աճումը յերևում է հետևյալ թվերից.—

1914 թվին կովող յերկրների հետևակ զվիլիկաներն ունեյին միջին հաշվով 24 գնդացի: 1930 թվին հետևակ զիլիկիան ունի հաստոցավոր գնդացի՝ Ֆրանսիայում՝ 172 հատ, Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում՝ 327, Անգլիայում՝ 192, Լեհաստանում՝ 128: Նախքան պատերազմը հետևակն ամենևին չունեի ձեռքի գնդացիներ, իսկ 1930 թվին Փրանսական զիլիկիայում նրանց թիվը յեղել է 341, ամերիկական զիլիկիայում՝ 1440, անգլիականում՝ 384, լեհականում՝ 341:

Հետևակի կրակի ուժն ու զիպուկությունը նույնպես աճել է՝ զենքի վորակական բարելավման հետևանքով: Այսպես, որինակ՝ 1918 թվի հրացանը տվել է մի բոպելում 10-12 ձիգ, 1930 թվի հրացանը (Պեդերսենի կիսավոտմատը) տվել է մի բոպելում 50 ձիգ: Հին տիպարի հաստոցավոր գնդացիի նշանոցային հեռահարությունը 2 հազար մետր էր, նոր գնդացիինը՝ 3 հազար մետր, արագաձգությունը մի բոպելում աճել է 500-ից մինչև 550-ից—600 ձիգի:

Ավելացել է նաև հրետանու արագաձգությունն ու հեռահարությունը, բարելավվել է կրակի զիպուկությունը:

Իմպերիալիստական պատերազմից առաջ բանակները դադարիար չունեյին տանկերի մասին:

Կովի այդ նոր զենքը, վորը յերևաց հակառակորդ տերի դաշտերում 1917 թվի վերջում, խիստ աճել է:

Այսպես, որինակ, Ֆրանսիան ներկայումս ունի 2 հազար տանկ:

Ամերիկական նորազույն տիպարի տանկերը դարձապես են մի ժամում մինչև 110 կիլոմետր արագությամբ անխիչքորով և 68 կիլոմետր թրթուրաձև հաստոցներով: Կան տանկերի ցամաքային ու ջրային տիպարներ:

Ահուլիորեն առաջադիմել է քանակով ու վորակով ավիացիան, վորը դարձել է կռվի կարևորագույն ու վճռական միջոցներից մեկը: 5 մեծ պետություն 1914 թվին ուներ ընդամենը 350 սավառնակ, իսկ 1930 թվին՝ 3.700: Սավառնակների վորակական հիմնական ցուցանիշներն են՝ հետախույզի արագությունն ավելացել և 1918 թվի 130 կիլոմետրից, հասնելով մինչև 280 կիլոմետրի. անգլիական «Ֆլուրի» կործանիչը զարգացնում է մի ժամում մինչև 345 կիլոմետր արագություն. քեթև ուրախածողի բեռնումակուրքյունը 150-ից մինչև 450 կիլոգրամի. 1000 մետր բարձրությունից ուժանետման ժամանակ գիպումների տոկոսն 15-ից աճել է 60-ի:

10. Զգալի փոփոխություններ է տեսել ունեցել նաև անձնական կազմում: Բոլոր բանակներում ավելացել է տեխնիկական մասերի տոկոսը: Գերմանական բանակում մինչև 1914 թիվը յեղել է՝ հետևակ 62 տոկոս, հեծելազոր՝ 5 տոկոս, հրետանի՝ 17 տոկոս, ճարտարաստական զորքեր՝ 7 տոկոս, ավիացիա՝ 0.3: Ֆրանսական բանակում ներկայումս հետևակը կազմում է 39 տոկոս, հրետանին՝ 24, հեծելազորը՝ 2, ավիացիան՝ 2.5, ճարտարաստական զորքերը՝ 10, այլ ուղևորական զորքեր մինչև 30 տոկոս: Գալիք պատերազմը կլինի մասսայական պատերազմ: Այդ պատճառով բոլոր յերկրներում ոժանդակների ուժեղ պատրաստություն է տեսնվում: Ներկայումս ռազմականապես սովորեցված բնակչության տոկոսն զգալիորեն ավելի բարձր է, քան 1914 թվին: 5 մեծ պետություններում 1914 թվին կար 7-8 միլիոն ռազմականապես պատրաստվածներ, իսկ

1930 թվին՝ 20 միլիոն: Ամենից միլիտարիստական յերկիրը նախապատերազմյան շրջանում, — Գերմանիան ուներ զենք կրելու համար պետական բնակչության ընդհանուր թվից 55 տոկոս ռազմականապես պատրաստվածներ, իսկ ներկայումս այդ տոկոսը հասել է 75—90-ի, իսկ մի քանի պետություններում (Ֆրանսիա) այդ տոկոսը մոտենում է 100-ի:

Սակայն այն հսկայական բանվորա-գյուղացիական մասսիվները, վորոնց բուրժուազիան պատրաստում է դալիք պատերազմի համար, քիչ վստահություն են ներշնչում իշխող դասակարգերին: Այդ պատճառով մի շարք ձեռնարկումներով բուրժուազիան ձգտում է ամրացնել իր ազդեցությունը բանակում:

Ավելացվում են ռազմական-պրոֆեսիոնալ կադրերը, վորոնք ընտրվում են ստուգված, դասակարգայնորեն հուսալի կադրերից: Այդպիսի պրոֆեսիոնալներ (սպաններ, գերադեպիկ յենթասպաններ ու շարքայիներ) Ֆրանսական բանակում կա 51 տոկոս (1913 թվին կար 33 տոկոս), լեհական բանակում՝ 1000 շարքայիներից 265 պրոֆեսիոնալ: Պետություններից վորմանք (Գերմանիա, Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ, Մեծ Բրիտանիա, Հունգարիա, Բուլղարիա) համալրում են իրենց բանակները կամավորներով՝ ծառայության յերկարատե ժամկետով:

Բուրժուական ազդեցության ամրացման նույն այդ նպատակով բանակներում լայն չափով ծավալվում է դինկորների քաղաքական մշակումը:

Կապիտալիստական բոլոր պետությունները (Իտալիա, Լեհաստան, Գերմանիա, Ռումինիա, Անգլիա և այլն) վերջին ժամանակներս հսկայական ուշադրություն են նվիրում ֆալիստական ռազմական կազմակերպություններին:

Ահա թվեր, վորոնք վկայում են այդ մասին.

Ցերկրներ	Բ ա ն ա կ	Փաշխտ. զինավ.
Դերմանիա	100,000	500,000
Իտալիա	250,000	500,000
Անգլիա	143,000	320,000
Լեհաստան	300,000	1,500,000
Ֆրանսիա	28,000	145,000
Լատվիա	18,000	40,000
	839,000	3,005,000

Ուրիշ խոսքով, Փաշխտական կազմակերպությունները 3 և կես անգամ զերազանցում են մշտական բանակներին: Այդ ամենից լավ ձևով վկայում է քաղաքական այն ձգնաժամի մասին, վոր ընդգրկել է կապիտալիստական յեբիկները: Հեղափոխություն անող և ամրացող ճակատին բուրժուազիան հակադրում է Փաշխտական միություններն ու կազմակերպությունները բուրժուազիայի գլխավոր հենարանն են, և նրանց զարգացման համար կապիտալիստական յեբիկների իշխող դասակարգերը միջոցներ չեն խնայում:

Բացի յեբիկի ներսում հեղափոխական շարժման դեմ մղվող կռիվ խնդիրներից, Փաշխտական միությունները խնդիր ունեն պատրաստել հուսալի, լավ սովորեցրած «կադրեր» «հայրենիքի պաշտպաններ», պատերազմի դեպքի համար և առաջին հերթին՝ ինժեներներ, պատերազմի համար: Հենց այդ պատճառով էլ այդ միությունների առանձնապես արագ աճում մենք տեսնում ենք մեզ սահմանակից արևմտյան պետություններում: Փաշխտական այդ կազմակերպությունների կոչումը հաստատվում է նրանց սոցիալական կազմի տվյալներով:

Փաշխտական «Շյուցկոր» կազմակերպության (Ֆինլանդիա) 60 տոկոսը կուլակներ և ունեւոր գյուղա-

ցիներ են, 30—40 տոկոսը քաղաքային ու գյուղական ինտելեկտնեցիա. Լատոնական «Պաշտպանության Լիգայի» 50 տոկոսը կազմում է քաղաքային ու գյուղական բուրժուազիան, 35 տոկոսը քաղաքի ու գյուղի մանր բուրժուական տարրերը. «Ստրելեց» (Լեհաստան) կազմակերպությունը հիմնականում բաղկացած է նախկին լեգիոներներից և քաղաքի ու գյուղի բուրժուազիայի ներկայացուցիչներից:

Ռազմաֆաշիստական կազմակերպություններն ու միությունները կառուցվում են կանոնավոր բանակի որինակով, ունեն իրենց շարքերում զորքերի զանազան տեսակներ, կանոնավոր պարապում են զորամասերի ծրագրով, ունենում են մանյովրաներ և այդպիսով մեծ ուժ են ներկայացնում իրենցից:

11. Ժամանակակից միլիտարիզմի յերրորդ բնորոշ դիժն է պատերազմի տնտեսական նպատրաստության ուժեղացումը: Գալիք պատերազմն իր միլիտարիզմ բանակներով կապահանջի ամբողջ ժողովրդական տնտեսություն հսկայական լարում, այդ տնտեսությունն ուժեղացնում է պատերազմի փոխադրում: Ներկայումս չի կարելի կալել միայն կուտակված ռեզերվների հիման վրա: Ինչպես հայտնի է, Ֆրանսական ռազմական մինիստրը 1870 թվի պատերազմից առաջ հայտարարել էր՝ «Մենք պատրաստ ենք մինչև վերջին կոճակը»: Ներկայումս այդ վոչ վոք չի ասում, վորովհետև իմպերիալիստական պատերազմը ցույց տվեց այդ տեսակետի կատարյալ անճարակությունը: Ներկայումս բոլոր իմպերիալիստական պետություններն ուժեղ պատրաստվում են պատերազմի դեպքի համար տնտեսական մոբիլիզացիայի: Պետությունների մեծամասնությունում ստեղծված են «պաշտպանության հատուկ բաժիններ», վորոնք գոյություն ունեն մինիստրություններին ու վարչական մարմիններին կից: Հրատարակված են մի շարք որենքներ, վորոնցով նախատեսվում է աշխատանքի միլիտարիզացիան պատերազմի ժամանակ: Արդեն իսկ կիրառվում են (Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգ-

ներ, Յապոնիա, Ֆրանսիա), տնտեսական խորձանկան մոբիլիզացիաներ, ֆաբրիկաներն ու գործարանները խաղաղ արտադրութիւնից ռազմական ռելսերի վրա փոխելու փորձեր:

Այդ պատրաստութեան կերպուման ժամանակ կապիտալիզմը դեմ է առնում մի շարք ղեկավարութիւնների, վոր բղխում են կապիտալիստական արտադրութեան անարխիայից:

ԻՆՏԵՐՎԵՆՅԱՅԻ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ԽՍՀՄ ԴԵՄ

12. «Հակասութիւնների աճումը կապիտալիզմի աշխարհի և սոցիալիզմի աշխարհի միջև, բուրժուազիայի գիկտատուրայի ու պրոլետարիատի գիկտատուրայի միջև չափից դուրս սրում է ԽՍՀՄ դեմ ռազմական ինտերվենցիայի վտանգը»: «ԽՍՀՄ դեմ ռազմական ինտերվենցիայի վտանգն անմիջական վտանգ է դարձել համաշխարհային ամբողջ պրոլետարիատի համար» (Կոմինտերնի Գործկոմի XI պլենում): Իմպերիալիստները ԽՍՀՄ դեմ մղած պատերազմի մեջ են տեսնում յեղքը ճգնաժամից: Ճգնաժամի հետևանքով կապիտալիստների միջև սրված հակասութիւնները վոչ թէ թուլացնում, այլ ուժեղացնում են ինտերվենցիայի վտանգը:

«Գրոմկուսակցութեան» ու մենչևիկների դատաւարութիւնները բաւականաչափ լրիվ կերպով մերկացրին ինտերվենցիաների կոնկրետ պլանները: Հիմնական պատճառները, վոր դրդում են իմպերիալիստներին արագացնելու ինտերվենցիան, հետևյալն են՝ տնտեսական ճգնաժամը, սոցիալիզմի աճումը ԽՍՀՄ-ում, հեղափոխական բանվորական աճումը:

ԽՍՀՄ դեմ պատերազմի պատրաստութիւնն ընթանում է միաժամանակ հետևյալ ուղիներով.

ա) պատերազմի դիվանագիտական պատրաստութիւն. ինտերվենցիայի պատրաստութեան գլուխ է կանգնած Ֆրանսիան — «ամենաազդեակի ու միլիտա-

րիստական յերկիրն աշխարհի բոլոր ազդեակի ու միլիտարիստական յերկրների մեջ» (Սաալին): Ֆրանսական բուրժուազիան յերազում է յետ ստանալ ցարական պարտքերը (արտասահմանում Ֆրանսական բոլոր ներդրումների 25 տոկոսը գտնվում էր ցարական Ռուսաստանում) և վերականգնելու իր ազդեցութիւնը ԽՍՀՄ տերիտորիայի վրա:

Ինտերվենցիայի կազմակերպման մեջ ղեկավար դեր խաղացող յերկրների դիվանագիտութեան հիմնական խնդիրն է առավելագոյն չափով մեղմել այն հակասութիւնները, վոր գոյութիւն ունեն յեկտապական պետութիւնների միջև և ստեղծել հակախորհրդային միասնական ճակատ, թեկուզ և ժամանակավոր ղեկումների ճանապարհով: Այդ կենտրոնական թաղնված խնդրին էլին նվիրված բոլոր ռազմաթիվ կոնֆերանսները, բոլոր դիվանագիտական բանակցութիւնները, վոր տեղի յեն ունեցել վերջին տարիներս: Այդ խնդրին են յենթարկված յեպլէ Բրիանի առաջարկած նախագիծը՝ Պան-Յեվրպա ստեղծելու մասին, բալկանյան յերկրների կոնֆերանսը (1930 թվի վերջում). Ռեխ-բերգի նախագիծը Ֆրանս-գերմանական ռազմական պաշտպանութեան մասին, բանակցութիւնները ռազմացիոն վճարների թեթեւացման մասին, Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի միջև 1931 թվին կայացած ծովային համաձայնութիւնը, դիվանագիտական բանակցութիւնները բալթիական յերկրների բոլի ստեղծելու մասին. Ֆրանսիայի համաձայնութիւնը Դանիայի հետ նեղուցների մասին և այլն:

բ) ռազմական միութիւնների կազմակերպումն ու հակառակադիվանագիտական կազմակերպութիւններին ցույց տված ակտիվ աջակցութիւնը. Ֆրանսիայի բոլոր վասալները (Լեհաստան, Ռումինիա, Յիւգոսլաւիա, Փոքր Անտանտա) կապված են իրար հետ մի շարք դաշնագրերով, վորոնք ուղղված են ԽՍՀՄ դեմ: Նորերս վերանորոգված է յեհուդիական ռազմական համաձայնութիւնը: Ինչպէս յայտնի է «Գրոմկուսակցութեան»

դատավարութիւնը, Փրանսական գլխավոր շտաբը մը-
չակել եր ինտերվենցիայի կոնկրետ պլան, վորով նա-
խատեսվում եր հարվածը հասցնել Լենինգրադին և Ուկ-
րաինային, կազմակերպել ապստամբութիւններ Կով-
կասում և գրավել Բաքուն ու Գրոգոնյի նավթը: Ինտեր-
վենցիայի գլխավոր ուժերն են Լեհաստանն ու Ռու-
սիան. նրանց բանակները գտնվում են Փրանսիա-
կան գլխավոր շտաբի անմիջական ղեկավարութեան
տակ: Այդ պատճառով ե, վոր այդչափ հաճախեցել են
Փրանսական զենեքային զորքերը Լենինգրադը գնալի
վարչապետ ու Բուխարեստ: Փրանսիայի կողմից ին-
տերվենցիայի պատրաստութեան չափերի ու լրջութեան
մասին վկայում են հետևյալ փաստերը: Ինտերվենցիա-
յի պատրաստման համար Փրանսիայի գլխավոր շտա-
բը ստեղծել եր հատուկ հանձնաժողով զենեքային ժանե-
նի նախադահլութեամբ: Ինտերվենցիայի պատրաստման
ղեկավարութիւնը մեզ սահմանակից յերկրներում
հանձնարարված եր յերեք առանձին զենեքային ժանե-
նի զորքերի միացյալ բանակների հրամատարութիւն-
ները պետք ե դանիի Փրանսական գլխավոր շտաբի ձեռ-
քում: Գնեքալ վեյզանն արդեն իսկ ունի նշանակում,
վոր նախատեսվում ե պատերազմի դեպքի համար: Փր-
անսիայի բոլոր դաշնութենքն ու պրոտեկտորատներն
արդեն վարկեր են ստանում մօրիլիզացիայի համար,
մի բան, վոր 1914 թվին արված եր պատերազմը հայ-
տարարելուց հետո: Փրանսիան ուժեղ կերպով հովա-
նավորում ե սպիտակ եմիգրացիային, մտադիր լինե-
լով ոգտազործելու այդ ուժն ինտերվենցիայի ժամա-
նակ (սպիտակների թիվը Փրանսիայում հասնում ե
մինչև 400.000-ի): Փրանսիան, բացի յերանից, ալ-
տիվ աշխատանք ե վարում ամրացնելու համար վնա-
սարարական, լրտեսական ու ղեկերսին կազմակեր-
պութիւնները: Այդ առանձնապէս պարզ մերկացրեց
«Պրոմիլոնտակցութեան» դատավարութիւնը:

գ) Պատերազմի տնտեսական բազայի ամրացումն
ու մեզ սահմանակից բանակների մատակարարումը

նազմատեսիսնիկական միջոցներով հանդիսանում ե ին-
տերվենցիայի պատրաստութեան յերրորդ գիծը: Փր-
անսիան ուժեղ կերպով ֆինանսավորում ե Լեհաստա-
նի, Ռուսիայի ու Չեխո-Սլովակիայի ռազմական ար-
դունաբերութիւնը: Վերջին 5 տարւա ընթացքում մեր
հարեանների մոտ ռազմական զործարանների թիվը
կրկնապատկւել ե (1926 թվին 63 զործարանի դիմաց,
1930 թվին նրանք ունեյին 113 զործարան): Լեհաստա-
նի ռազմական արդյունաբերութեան մեջ զբաղված ե 65
հազար բանվոր: Փրանսական կապիտալների մասնակ-
ցութեամբ կառուցվում ե Գդինյա-Վերին Սիլեզիա ըս-
տրանսդրական յերկաթուղին, կառուցվում ե ռազմա-
կան բազա Կոնստանցի (Ռուսիայի) մոտ, ուժեղացվում
ե Գդինյա նավահանգիստը, կառուցվում են քիմիա-
կան զործարաններ, ավտոմոբիլային ու ավիացիոն ար-
հեստանոցներ: Չեխո-Սլովակիան վերածված ե Փրան-
սիայի վասսալների ռազմական զինանոցի: «Շկոդի»
խոշորագույն ռազմական զործարանները զարգացրել
են ամենայնոպան զործունեյութիւն: Նրանք ներ-
կայումս կարող են արտադրել ամսական 500-600 հա-
զար հրետանական արկեր, տարեկան 10.000 ավտո-
մեքենա, 300 ավիոմատոր: Չեխո-Սլովակիան ներկա-
յումս տալիս ե տարեկան 300.000 հրացան (պատերազ-
մի ժամանակ մինչև 800.000 հրացան), մոտ 60.000
ձեռքի զնդացի, մոտ 25.000 հաստոցավոր զնդացի,
մոտ 1.800 միլիոն հրացանի փամփուշտ: «Շկոդի» զոր-
ծարաններն ապահովված են մեզ սահմանակից յերկր-
ների պատվերներով մինչև 1932 թիվը: Բոլոր հան-
դերձանքն ու զենքն արտադրվում ե մեզ սահմանա-
կից բոլոր յերկրների համար վորոչ ստանդարտով, վոր
հաստատված ե Փրանսական գլխավոր շտաբի կող-
մից:

դ) ԽՍՀՄ դեմ ինտերվենցիա կազմակերպելով,
կապիտալիստներն այդեմ իսկ սկսել են խորհրդային
Միութեան դեմ տնտեսական ու ֆինանսական պատե-
րազմը: Տնտեսական միասնական ճակատի կազմա-

կերպման են ծառայել մի շարք տնտեսական ու ագրարային կոնֆերանսներ, վոր հրավիրել է Պրանսիան (տնտեսական կոնֆերանսը 1930 թվի մարտ ու նոյեբեր ամիսներին, ագրարային կոնֆերանսները Վարշավայում, Բուխարեստում, Մինոյայում, Ոսլոյում)։ Սակայն տնտեսական հակառակություններն առանձին պետությունների միջև խանգարել են ու խանգարում են ՈՍՀՄ դեմ միասնական ճակատ ստեղծելուն։ Բայց և այնպես առանձին պետությունների կողմից ընդունված են ՈՍՀՄ դեմ տնտեսական պայքարի մի շարք կոնկրետ միջոցառումներ։ Բաժականաչափ հայտնի յե խորհրդային աղբյուրների ներմուծման դեմ պայքարի կամպանիան, ներմուծման արգելումներն ու սահմանափակումները, վոր ընդունել են Պրանսիայի, Բելգիայի, Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների, Կանադայի, Անգլիայի կառավարությունները։ Կապիտալիստական յերկրները միևնույն ժամանակ ամեն կերպ արգելակ են հանդիսանում խորհրդային առևտրի ֆինանսավորմանը, միջոցներ են ձեռք առնում ՈՍՀՄ վարկեր տալու դեմ։

ե) Մասնաճյուղի պրոլետարական յերկրի դեմ պատերազմի հանելու խնդիրը բուրժուազիայի համար չափազանց դժվարին ու բավականաչափ վտանգավոր խնդիր է։ Այդ պատճառով պատերազմի բարոյական պատրաստությունը վերջերս ծավալվել է չափազանց լայն չափով։ Մասնաճյուղի հիմարացնելու, նրանց ուշադրությունը իրենց յերկրների բուրժուազիայի դեմ մղելից հեղափոխական պայքարից չեղելու նպատակով կիրառված են մի շարք կամպանիաներ. «Կուտեպով շինա», կամպանիա կոլեկտիվացման շուրջը, յեկեղեցական կամպանիա, կամպանիա խորհրդային «դեմպինգի», «հարկադրական աշխատանքի» մասին և այլն։

Կապիտալիստական յերկրների հասարակական կարծիքը սիստեմատիկորեն կենտրոնացվում է «կարմիր վտանգի», «կարմիր իմպերիալիզմի» վրա, տարածվում են առասպելներ մեր հրեշավոր ռազմական պատ-

րաստությունների մասին, կարմիրների՝ քիմիական և ողային պատերազմի վիթխարի պլանների մասին, 17 միլիոնանոց Կարմիր բանակի մասին և այլն։ Այս ամբողջ աշխատանքում ամենատիտիվ դեր են խաղում բուրժուա յերկրների սոցիալ-դեմոկրատները։

13. Կարմիր իմպերիալիզմի մասին սուտն ամենից լավ հերքվում է խաղաղության այն քաղաքականությունը, վոր համառոտեն վարում են խորհրդային իշխանությունն ու կուսակցությունը։ «Այդ քաղաքականությունը մենք կվարենք և հետագայում բոլոր ուժերով, բոլոր միջոցներով։ Ուրիշի վոչ մի թիվ հող մենք չենք ուղում, բայց և վոչ մի վերջիկ մեր հողից չենք տա ուրիշին» (Ստալին)։ Դեպի խաղաղությունն իր ունեցած ձգտումը ՈՍՀՄ պարզ ցուցադրեց Ավրանստանից արչաված բառաչների բանդանների հարձակումների ժամանակ, Չին-Արևելյան յերկաթգծի կոնֆլիկտի ժամանակ, Ժնևում տեղի ունեցած զինաթափման հանձնաժողովում, այս տարվա մայիսին տնտեսական կոնֆերանսում, Ֆինլադիայի հետ արչավների ու Փաշիստական բանդանների փոխադրության առթիվ տեղի ունեցած վերջին կոնֆլիկտի ժամանակ, դանադան յերկրներում ՈՍՀՄ դեմ բազմաթիվ պրոպոկանդիոն յուլթիների ժամանակ։

Սեր խաղաղասիրությունը հաստատվում է նույնպես ռազմական ծախքերի ծավալով. Անգլիան ռազմական նպատակների համար ծախսում է իր բյուջեյի 13 տոկոսը, և գլխավորապես պատերազմի հետ կապված պարտքերի վճարման համար՝ իր բյուջեյի 41 տոկոսը, նույն նպատակների համար Պրանսիան ծախսում է իր բյուջեյի 2/3 մասը (21 տոկոս սպառողիման համար և 44 տոկոս պարտքերի համար), Իտալիան՝ 28 տոկոսն անմիջական ռազմական ծախքերի համար և 21 տոկոսը՝ պարտքերի համար, Լեհաստանը՝ 30 տոկոսը սպառողիման և 10 տոկոսը պարտքերի համար։ ՈՍՀՄ 1931 թվի բյուջեն նախատեսում է միայն 6,1 տոկոս ծախ-

սեր բյուջեյով պաշտպանութեան համար: Այս թվերի հետևութեան ինքնին պարզ է:

Յեթն չնայած միջազգային իմպերիալիզմի ու Յերկրորդ ինտերնացիոնալի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցութեանները տենդոս պատրաստութեաններին, պատերազմը իՍՏՄ դեմ տակալին չի բռնկել, ապա այդ բացատրումը է թե՛ իմպերիալիստների բանակում դոյութեան ունեցած հակասութեաններով և թե՛ մանավանդ կապիտալիստական ու դադութային յերկրների պրոլետարական մասսաների՝ պրոլետարական դիկտատուրան և իՍՏՄ պաշտպանելու հարաճուն պատրաստակամութեամբ և խաղաղութեան քաղաքականութեան այն հետևողական կերպովով, վոր վարում է իրհրդային իշխանութեանը իՍՏՄ մեջ» (Կոմինտերնի Գործկոմի 11-րդ պլենում):

14. «Պատերազմի աճող վտանգին, վորի համար ավելի ու ավելի համառորեն պրոպագանդ են մղում և պատրաստում են իմպերիալիստները, մենք հակադրում ենք ու կհակադրենք առաջին հերթին՝ մեր հարաճուն սոցիալիստական ինդուստրիան, մեր ամբողջ սոցիալիստական շինարարութեան հաջող ընթացքը, մեր Կարմիր բանակը՝ իրհրդային պետութեան հալատարիմ պահակին և այն համակրանքը, վոր դեպի մեր յերկիրն են տածում ամբողջ աշխարհի աշխատավորները»:

Պատերազմի աճող սպառնալիքին իՍՏՄ աշխատավորները պատասխանում են յերկրի պաշտպանունակութեան ամրացումով: Պատերազմ մղելու ժամանակակից պայմաններում մասսայական բանակներով, տեխնիկայես խիստ հաղեցված բանակներով, այդ նըշանակում է վոչ միայն զինված ավանգարդի, — Կարմիր բանակի, — ամրացում, այլև տնտեսական այնպիսի բազայի ստեղծում, վորի վրա կարող է հենվել կոմվոզ բանակը: Պարզ է, վոր իրհրդային Միութեան հնգամյակը, վորն ապահովում է ամբողջ Ժողովրդա-

կան տնտեսութեան շտեպնված վերելքը, հանդիսանում է իՍՏՄ պաշտպանութեան զբանիտ հիմքը:

Հնգամյակը կտա 17 միլիոն տոնն չուգուն, անչափ կալեւացնի սղոցատի, տրակտորների, ավտոմոբիլների, քիմիական նյութերի արտադրանքը, հետևապես՝ հնգամյակը կապահովի հուժկու բազան դալիք պատերազմում:

Հնգամյակը հիմնականում կավարտի յերկրի կոլեկտիվացումը, — այդ նշանակում է, վոր հնգամյակը կապահովի բանակի ու բնակչութեան հացի մատակարարումը: Հազարավոր տրակտորներն ու ավտոները, վորոնք աշխատում են կոլխոզային դաշտերում, հազարավոր տրակտորիստները, մոտորիստները և այլ վորակալ բանվորները, — այդ բոլորը հուժկու ուղեղներ են Կարմիր բանակի համար: Կոլխոզներն ու սովխոզներն ապահովում են Կարմիր բանակի համարման համար ավելի պատրաստված, ավելի դիտակից կոնտիդենտ: Համատարած կոլեկտիվացման հիման վրա կուլակութեան, վորպես դասակարգի, վերացումը, — արմատախիլ է անում կապիտալիզմի հենարանը իՍՏՄ և այդպիսով իսկ ամրացնում է պաշտպանութեանը:

Այդպիսով ինդուստրացման ու կոլեկտիվացման ինդիքները լիովին դուգակցվում են պաշտպանութեան ինդիքների հետ: Բայց, իհրդեն, վոչ թե խոսքով, այլ գործով, մարտնչել իՍՏՄ պաշտպանութեան համար, նշանակում է բայլչելիկորեն, հարվածայնորեն մարտնչել արդֆինպլանի կատարման համար, հնգամյակը չորս և յերեք տարում կատարելու համար:

Այլերի թեորիան ու պրակտիկան, վորն ուղղված է սոցիալիստական շինարարութեան արագ տեմպերի դեմ, ձախողում է նշանակում իՍՏՄ պաշտպանութեան ու Կարմիր բանակի կորովը: Ամրացնելով պաշտպանութեան արդֆինպլանի կատարումով ու դերակատարումով, մենք պարտավոր ենք տարածել ուղղական դիտելիքներն աշխատավորութեան լայն խավերի մեջ, կոմիւն նրանց ֆիզիկապես, ներգրավելով

սպորտի մեջ և այդպիսով իսկ պատրաստել ամբողջ մասսային դասակարգային թշնամու դեմ զինված պայքարի: Ամրացնելով պաշտպանությունը, մենք պարտավոր ենք բարելավել խորհուրդների, կոմսոմոլի, արհեստակցական միությունների ռազմական աշխատանքը, մենք պարտավոր ենք ընդարձակել ու բարելավել ՊԱՋԸ-Այլաքիմի կադմակերպությունների աշխատանքը: Պատերազմի վտանգը պահանջում է իրոք բայելելիյան տեմպեր Միություն պաշտպանության ու կարմիր բանակի ամրացման գործում:

15. Կարմիր բանակի զորակոչը կարևորագույն մոմենտներից մեկն է կարմիր բանակի մարտունակության ամրացման գործում: Զորակոչը վերջում է այն կոնտիդենտը, վորով բանակը պետք է աշխատի, վորը նա պետք է պատրաստի կապիտալիզմի դեմ մղվելիք բոլոր նամարտերի համար:

Խորհրդային յերկիրը և մասնավորապես՝ Խորհրդային Անդրկովկասը պետք է տան կարմիր բանակին լավագույն, ամենից ամուր, դասակարգայնորեն կալուն, կուլտուրապես ու քաղաքականապես պատրաստված, Ֆիզիկապես զարգացած կադրեր: Այդպիսի կադրերի ընտրանքին պետք է մասնակցություն ցույց տա ամբողջ խորհրդային հասարակայնությունը:

Հնգամյակի 3-րդ վճռական տարվա զորակոչն անցնում է ռազմական վտանգի սրված պարագայում, սոցիալիստական ծավալուն չինարարության պայմաններում, — ուստի նա պետք է անցկացվի հարվածայնորեն, մարտականորեն, վորպես լայն հասարակական-քաղաքական կամպանիա:

Զորակոչը ստուգումն է, թե ինչ չափով և պատրաստ իՄՋՄ աշխատավորությունն իր պրոլետարական հայրենիքի պաշտպանությունը:

16. 1909 թվի զորակոչն անցնում է դասակարգային սրված պայքարի պարագայում: Ամբողջ ճակատով սոցիալիզմի լայն ծավալուն հարձակումը կապիտալիստական տարրերի դեմ, սոցիալիստական եկոնո-

միկայի հիմքի կառուցման ավարտումը, համասարած կոլեկտիվացման հիման վրա կուլակուլթյան, վորպես դասակարգի, վերացումը, — չեն կարող չառաջացնել կատաղություն և ատելություն աշխատավորության դասակարգային թշնամիների մեջ: Կուլակներն ու իրենց քաղաքական ագենտուրան, — մենչևիկները, դաշնակներն ու մուսավաթիստները, — առանց ուշադրություն չեն թողնի քաղաքական այնպիսի մի կամպանիա, ինչպիսին է կարմիր բանակի զորակոչը: Նրանք կիրորձեն ոգտադործել մեր դժվարությունները ծավալելու համար հակահեղափոխական ագիտացիա. նրանք կիրորձեն խցկել կարմիր բանակի շարքերն իրենց ագենտուրային՝ հանձնի կուլակներին, նեպմանների ու տերտերների տղաներին: Մեր խնդիրն է հակահեղափոխական ագիտացիային հակադրել լայն քաղաքական բացատրական աշխատանք, աշխատավորների դասակարգային գիտակցություն և ինտերնացիոնալ համախմբվածություն: Մեր խնդիրն է՝ դնել դասակարգային վանդակներ, վոր վոչ մի կուլակ, նեպման, տերտերի տղա վոտք չդնեն կարմիր զորանոցի շեմքը: Այդ կարելի չէ անել միայն զորակոչի անցկացմանը խորհրդային հասարակայնության ցույց տված մասնակցությամբ:

17. Յուրաքանչյուր զորակոչիկ պետք է կարմիր բանակը գա, վոչ միայն պարզ գիտակցելով իՄՋՄ ներքին ու միջազգային դրությունը, այլև գիտակցելով այդ դրությունից բխող ու նրա վրա ընկնող լուրջ պատասխանատվությունն ու խնդիրները: Յուրաքանչյուր զորակոչիկ պարտավոր է մինչև բանակ դնալն իմանա, թե ինչ է իրենից ներկայացնում կարմիր բանակը, ինչպես է կապակերպված, ինչ խնդիրներ են նրա վրա դրված, ինչպիսին է մարտական ու քաղաքական դաստիարակության փաստերը:

Յերկարատե չե ծառայությունը կարմիր բանակում: Նորեկ կարմիր բանակայինն առաջին իսկ օրերից պետք է անցնի ուղղական ուսուցման, այդ պատճա-

ուով մինչև բանակ դալու մոմենտը նա պետք է գիտե-
նա կարմիր բանակի շինարարութեան հիմունքներն ու
խնդիրները:

18. Կարմիր բանակը պրոլետարական դիկտատու-
րայի բանակն է, հարկիրդային իշխանութեան գինված
հեծաբանը:

Կարմիր բանակի հիմնական խնդիրն է՝ Հոկտեմ-
բերյան Հեղափոխութեան նվաճումների զինված պաշտ-
պանութիւնը, սոցիալիզմ կառուցող յերկրի պաշտպա-
նութիւնն իմպերիալիզմի հարձակումներից:

Ստեղծված լինելով կոմունիստական կուսակցու-
թեան ձեռքով քաղաքացիական կռիւների հնոցում, ամ-
բայված լինելով զինված պայքարում առաջին իմպե-
րիալիստական ինտերվենցիայի տարիներում, Կարմիր
բանակը պաշտպանեց Սորհրդային Իշխանութիւնը,
և ներկայումս կանգնած լինելով վորպես պրոլետարա-
կան պետութեան սահմանների պահակ, պատրաստվում
է իմպերիալիզմի դեմ մղվելիք մարտերին: Ընկ. Լե-
նինը քանիցս մատնանշել է, վոր՝ «Մենք ապրում ենք
վոչ միայն պետութեան մեջ, այլ պետութիւնների սիս-
տեմում, և Սորհրդային հանրապետութեան գոյու-
թիւնն իմպերիալիստական պետութիւնների կողքին
յերկար ժամանակ անհնար է: Վերջիվերջո կա՛մ մեկը,
կա՛մ մյուսը կհաղթի: Իսկ մինչև վոր այդ տեղի կու-
նենա, անխուսափելի յեն մի շարք ամենասոսկալի ընդ-
հարումներ Սորհրդային հանրապետութեան ու բուր-
ժուական պետութիւնների միջև»: Այդ պատճառով
ընկ. Լենինը մատնանշում էր, վոր «Մենք պետք է լի-
նենք աշխուրջ... ռազմական պատրաստութիւնը մենք
պետք է պահպանենք համենայն դեպս... Մենք մեր
Կարմիր բանակը ինչ էլ վոր լինի պետք է պահենք
լիակատար մարտական պատրաստութեամբ և ուժեղա-
ցենք նրա մարտունակութիւնը»: Նախընթաց շրջանը
յեղել է Կարմիր բանակի անընդհատ ամրացման շրջ-
ան, և Կարմիր բանակն այժմ իրենից ներկայացնում
է մի հուժկու ուժ: Հուժկու Կարմիր բանակի գոյու-

թեան փաստն արդեն ինքնին այն պատճառներից մեկն
է, վոր իմպերիալիստները մինչև այժմ չեն համար-
ձակվում հարձակվել ՍՍՀՄ դեմ:

Կարմիր բանակը, վորպես պրոլետարական դիկտա-
տուրայի զինված հենարան, վորպես աշխարհիս առա-
ջին սոցիալիստական յերկրի պաշտպան, լիովին ցույց
տվեց իրեն Հեռավոր-Արևելյան յերկաթուղու կոնֆ-
լիկտի ժամանակ և շատ ուրիշ ստուգումների ժամա-
նակ, վորոնց յենթարկվել է նա:

19. Կարմիր բանակը պրոլետարական բացառաշ-
ղասակարգային բանակ է: Կարմիր բանակի դասակար-
գային պրոլետարական բնույթը նույն չափով անխղելի
յէ նրանից, ինչպես և ամբողջ խորհրդային պետու-
թիւնից:

Կարմիր բանակի դասակարգային-պրոլետարական
բնույթն արտահայտվում է հետևյալով.

ա) Կարմիր բանակ մտնել չի թուլլատրվում այն
բոլոր անձանց, վորոնք խորհրդային սահմանադրու-
թեամբ զրկված են ընտրական իրավունքներից, չի թուլ-
լատրվում պրոլետարիատի դեմ թշնամաբար տրա-
ժադրված բոլոր տարրերին: Սաղաղ ժամանակ նրանք
հաշվվում են թիկունքային աշխարհադրի ТЫЛОВОЕ
ОПОЛЧЕНИЕ մեջ և տուրքադրվում են հատուկ ռազմա-
կան հարկով, իսկ պատերազմի ժամանակ նրանք կկանչ-
վեն ճակատում ու թիկունքում ոժանդակ աշխատանք-
ներ կատարելու:

բ) Կարմիր բանակի հրամատարական ու քաղա-
քական կազմն իրենց ճնշող մեծամասնութեամբ բան-
վորներ ու գյուղացիներ են՝ խորապես նվիրված պրո-
լետարիատի գործին: Ամբողջ հրամկազմի կիսից ա-
վելին Համկոմկուսի (բ) անդամներ են:

գ) Ուսուցումն ու դաստիարակութիւնը Կարմիր
բանակում տարվում է դասակարգային համախմբվա-
ծութեան ու սոցիալիստական լուսավորութեան հիման
վրա: Կարմիր բանակի կառուցման սկզբունքը վորոշ-
ւում է այն, վոր ամբողջ բանակի, Կարմիր բանակային-

ների ամբողջ մասնայի կամքն ուղղված է մի նպատակի, մի խնդրի իրականացման, այն է՝ ամբացնել յերկրի մարտունակությունը, ապահովել սոցիալիստական խաղաղ շինարարությունը պրոլետարիատի դիկտատուրայի՝ ամբողջ աշխարհում առաջին ու միակ պետութեան մեջ։ Կարմիր բանակայիններն ու պետկազմի դաստիարակութեան ամբողջ սխտեմը յենթարկվում է այդ նույն նպատակին։ Մարտական լարված պատրաստությունը, մարտիկների քաղաքական դաստիարակությունը, մարտիկներ, վերսնը պատրաստ են անձնուրաց կերպով մարտնչելու և մեռնելու բանվորների ու գյուղացիների համար, — Սորհրդային Միութեան համար, — ահա Կարմիր բանակում տարվող ամբողջ դաստիարակչական աշխատանքի հիմնական բովանդակութեանը։

դ) Կարմիր բանակի դաստիարակչային-պրոլետարական բնույթն արտացոլվում է Կարմիր բանակայինի հասարակական դրութեամբ։ Կարմիր բանակայինը իՍՋՄ իրավադիր քաղաքացին է, նա ամբողջ քաղաքական կյանքի ակտիվ մասնակիցն է, նա կարող է լինել կոմսոմոլի, Համկոմկուսի (բ) և պրոլետարական հասարակայնութեան կազմակերպչութեանների անդամ։

ե) Կարմիր բանակն ամենատեղա կապ է պահում աշխատավոր բնակչութեան հետ։ Արտադրական ձեռնարկութեաններն իրագործում են Կարմիր բանակի դրամատսերի շեփությունը։

զ) Կարմիր բանակի դաստիարակչային-պրոլետարական բնույթն արտահայտվում է նույնպես բանակի ամբողջ կենցաղի բնույթով։ Այստեղ հիմնականը կարգապահութեանն է։ Կարմիր բանակի կարգապահութեան դաստիարակչային հիմունքը հանդիսանում է նրա ամբողջ կազմի համախմբվածութեանը հեղափոխական դասակարգային պայքարի ու սոցիալիստական շինարարութեան խնդիրների շուրջը՝ լենինյան կուսակցութեան դեկլավարութեամբ, այստեղից էլ բղխում է Կարմիր բանակի դաստիարակչային միասնությունը, փոխադարձ

հարգանքը բոլոր զինվորականների միջև, վերպես դասակարգային պայքարում ու սոցիալիստական շինարարութեան զինակիցների։

Միանգամայն հակառակն ենք մենք տեսնում կապիտալիստական բանակներում. այնտեղ բանակների դեկլավարութեանն իրագործվում է բուրժուազիայի ձեռքով. սոցալությունն ընտրվում է իշխող դասակարգներից. զինվորների դաստիարակչութեանն անցնում է կրոնական-ազգայնական վոգով, բուրժուական պետութեանը նվիրվածութեան և դեպի պրոլետարիատը թշնամութեան վոգով. զինվորները քաղաքացիական իրավունքներ ունեն վոչ բոլոր բանակներում։ Այն բանակներում, վորտեղ զինվորին արվում են իրական պարսպով անջատված և աշխատավոր բնակչութեանից. կապիտալիստական բանակների կարգապահութեանը հիմնված է նրա վրա, վոր զինվորները պահանջներ են յենթարկվեն թշնամական իշխող դասակարգների ազդեցությանը։

20. Կարմիր բանակի բացահայտ դաստիարակչային բնույթը զուգակցվում է միևնույն ժամանակ նրա շինարարութեան մեջ յերկրային-միլիցիոն սկզբունքի կիրառման հետ։ Արդեն իսկ 1926 թվից բոլոր զինվորականների 65,8 տոկոսը կառուցված են այդ սկզբունքով։ Յերկրային սկզբունքով բանակի կառուցման հիմնական էյությունն այն է, վոր բանակ կանչվող յեղիտասարդութեանը չի կտրվում իր արտադրական աշխատանքից, անխզելիորեն կապված է քաղաքի ու գյուղի մնացած աշխատավորութեան հետ, վերցնում է արտադրութեանից առողջ ուժեր՝ ամբացնելու համար տաղբութեանից առողջ ուժեր։ Վարժական հավաքյերի դաստիարակչային հիմունքները, վոր կրկնվում են հինգ տարվա ընթացքում (նախած զորքերի տեսակներին 8-11 ամիս ընդհանուր տեվոգութեամբ) ապահովում են ռազմական բավականա-

չափ պատրաստութիւնը: Ծառայութեան առաջին տարում յերկրային զորամասերի կարմիր բանակայիններ կանչվում են 3 ամսով վարժական հավաքներ, վոր պետքի հիմնական ռազմաքաղաքական վարժութիւն ստանան: Յերկրային զորամասերում կարմիր բանակայինների ուսուցման արժեքն անհամեմատ ավելի քիչ է քան թե կազմային զորամասերում և հինգ տարվա ընթացքում յերկրային զորամասերում մնալու արժեքը հավասար է կազմային զորամասերում մնալու արժեքին: 54,5 տոկոսին:

Շնորհիվ յերկրային սիստեմի, ԽՍՀՄ բյուջեն չի ծանրաբեռնվում ռազմական ծախքերով, և մենք հնարավորութիւն ունենք ռազմական ուսուցում տալու անհամեմատ ավելի մեծ թվով բանվորների ու գյուղացիների, առանց ընդարձակելու Կարմիր բանակի կազմային զորամասերը: Յերկրային զորամասերը ներկայումս հանդիսանում են Խորհրդային Միութեան գլխաված ուժերի հիմքը: Յերկրային զորամասերի զորակոչը լրացվում է արտազորական ուսուցման սիստեմով, վորոնց տեղութիւնն է մի քանի ամիս 5 տարվա ընթացքում: Անդրկովկասում զորակոչի յենթարկվող քաղաքացիներն ընկնում են թե՛ կազմային և թե՛ յերկրային զորամասերը:

21. Կարմիր բանակն ինտերնացիոնալ բանակ է: Նա պաշտպանում է ԽՍՀՄ, վորպէս համաշխարհային հեղափոխութեան հուժկու բաղաձի, վորպէս ամբողջ աշխարհի պրոլետարների ու ճնշվածների հայրենիքի: «Մեր բանակը դաստիարակվում է ինտերնացիոնալիզմի վրդով, բոլոր յերկրների բանվորների շահերի միասնութեան վրդով, և հենց այդ պատճառով մեր բանակը հանդիսանում է համաշխարհային հեղափոխութեան բանակ, բոլոր յերկրների բանվորների բանակ» (Ստալին):

Կարմիր բանակը հանդիսանում է բոլոր ազգութիւնների աշխատավորների զինված միութիւնը: Կարմիր բանակում ծառայում է բոլոր ազգութիւնները:

ների յերիտասարդութիւնը, վորոնց համար վոչ մի խտրութիւն չի դրվում, ինչպէս այդ արվում էր ցարական բանակում և ինչպէս այդ տեղի ունի բուրժուական բանակներում: Բուրժուազիայի ընդհանուր ազգային քաղաքականութիւնն է «բաժանիր և իշխիր», վորը դրված է նրանց բանակների կազմակերպման հիմքում: Այսպէս, որինակ՝ շատ ազգութիւններ, ինչպիսին են Ադրբեջանի թուրքերը, բանակ չեն թողվում, շատերի իրավունքներն էլ սահմանափակվում են յին ծառայութիւնն անցնելու ժամանակ և այլն:

Կարմիր բանակում այդ չկա և չի ել կարող լինել. Խորհրդային Միութեան մեջ ազգութիւնները, — ուկրաինացիք, բելոռուսները, հայերը, վրացիք, թուրքերը, թուրքմենները, ուզբեկները, կազակները, տաճիկները, Կովկասի լեռնային ժողովուրդները, ղերմանացիք, յակուտները, կարելները և այլն, — ունեն իրենց ազգային զորամասերը, վորոնք մտնում են միասնական կենտրոնացված Կարմիր բանակի սիստեմի մեջ: Կարմիր բանակի ազգային կազմը արտացոլում է ԽՍՀՄ ժողովուրդների բազմազանութիւնը: Կարմիր բանակում ռուսները կազմում են 64,5 տոկոս, ուկրաինացիք՝ 10,0 տոկոս, բելոռուսները՝ 5,1 տոկոս, հրեաները՝ 2 տոկոս, թուրքերը՝ 0,4 տոկոս, լեհերը՝ 0,8 տոկոս, հայերը, 1,2 տոկոս, թաթարները՝ 1,7 տոկոս, վրացիք՝ 1,3 տոկոս և այլն: Կարմիր բանակի ազգային զորամասերում և մասնավորապէս Կովկասյան Կարմրադրոշ Բանակում քաղաքական աշխատանքն ու ռազմական ուսուցումը տարվում է կարմիր բանակայինների մայրենի լեզվով, հրամատարական կազմն ու քաղաշխատողները համարվում են նույն ազգութիւններից: Ազգային առանձին փոքրամասնութիւններից կազմակերպվում են ազգային ստորաբաժանումներ, ըստ վորում այդ ստորաբաժանումներում կուլտուրա-քաղաքական սպասարկումը տարվում է մայրենի լեզվով: Ապահովված է ազգային զորամասերի սերտ կապը իրենց ազգութեան հետ: Այդ բոլորն ստեղծում է

Կարմիր բանակից միասնական մի հումկու կազմակերպություն, վերտեղ չկան աղյուսային հակասություններ: ԽՍՀՄ բոլոր ազգությունների աշխատավորներն ու բանակում են ուղարկում իրենց զավակներին՝ պաշտպանելու դասակարգային ընդհանուր շահերը:

22. Կարմիր բանակը բանվոր-դասակարգի միություն արտահայտություն է գյուղացիության հիմնական մասսաների հետ: Այդ պատճառով էլ նա կոչվում է «Բանվոր-գյուղացիական Կարմիր Բանակ»: ԽՍՀՄ ինդուստրացման հետ միասին աճում է բանվորների տոկոսը զորակոչիկների մեջ: Խորհրդային գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման հետ միասին փոխվում է բանակ յեկող գյուղացիական յերիտասարդության դեմքը: Տարեցտարի Կարմիր բանակն ավելի ու ավելի չափ կոլխոզնիկներ է ստանում: Կարմիր բանակայինների ճնշող մեծամասնությունը կազմում են մենատնտեսատեր գյուղացիներն ու կոլխոզնիկները: Կարմիր բանակում ինչպես և ամբողջ յերկրում կիրառվում է պրոլետարական հետեւողական զեկավարություն: Իր յնդերներով, կազմակերպություններ ու զեկավարություններ Կարմիր բանակը հանդիսանում է պրոլետարիատի զինված ուժը, վորն յրականացնում է յր զեկատառության ու կառուցում է սոցիալիստական հասարակություն:

23. Կարմիր բանակի բնորոշ զիծը հանդիսանում է պետերի ու ստորադրյալների փոխհարաբերություններն այն սիստեմը, վոր գոյություն ունի, վորպես հետեւանք բանակի յրակատար միասնության, բանակի, վորը զոգված է կարմիր բանակայինների ու բոլոր աստիճանների պետերի առաջ դրված ընդհանուր յնդերներով: Այն ժամանակ, յերը ցարական բանակում հրամայվածի մեջ 51 տոկոսն աղնվականներից էյին, 30 տոկոսը վաճառականներից ու բուրժուազիայից, 8 տոկոսը կուլակներից, 3 տոկոսը հողեւորականությունից, ապա Կարմիր բանակի հրամատարական կազմն յր սոցիալական ծագումով և կուսակցականությունից այս-

պիսի պատկեր է ներկայացնում. — հրաձգային զորամասերի միջին հրամկազմի մեջ բանվորները կազմում են 32,3 տոկոս, բատրակները՝ 2,2 տոկոս, գյուղացիները՝ 46,1 տոկոս, ծառայողները՝ 16,8 տոկոս և այլք՝ 2,6 տոկոս. Համկոմկուսի (բ) անդամ՝ 56,9 տոկոս, Կոմյերիտմիության անդամ՝ 4,8 տոկոս: Հեծեկազորի միջին հրամկազմի մեջ բանվորները կազմում են 34,7 տոկոս, բատրակները՝ 2,6 տոկոս, գյուղացիները՝ 43,1 տոկոս, ծառայողները՝ 17,5 տոկոս, այլք՝ 2,1 տոկոս. Համկոմկուսի (բ) անդամ՝ 67 տոկոս, Կոմյերիտմիության անդամ՝ 4 տոկոս: Հրաձգային զորամասերի ամազ հրամկազմի մեջ բանվորները կազմում են 23,1 տոկոս, կուսակցականները՝ 42,9 տոկոս. հեծյալ զորամասերում՝ բանվորները՝ 28,3 տոկոս, կուսակցականները՝ 70,8 տոկոս: Քաղաքացիական պատերազմի մասնակիցները պետկազմի մեջ կազմում են 82,7 տոկոս:

Կարմիր բանակայինների ու հրամատարական-քաղաքական կազմի դասակարգային շահերի ընդհանրությունը, վորոնք կոչված են պաշտպանելու հանրապետությունը դասակարգային թշնամիներից, համախմբում է նրանց ընկերական մի բնատնիքի մեջ: Հրամատարն ու կարմիր բանակայինն ընկերներ են վոր թե յոսքով այլ զործով: Հրամատարը հանդիսանում է ամազ ընկեր այն պատճառով, վոր նրան Խորհրդային Խանությունը հանձնարարել է յր զորամասի զեկավարությունն ու հրամատարությունը: Նա պետ է հանդիսանում այն պատճառով, վոր մասնադիտական ռազմական պատրաստություն և ստացել և քաղաքականապես ավելի յե դարգացած: Կարմիր բանակի կարգապահությունն առանձնահատկությունը բղիտում է բանակի դասակարգային կառուցման, այնտեղ յեղած փոխհարաբերությունների սիստեմի և ռազմական զեկավարության հիմունքների նույն այլ սկզբունքներից:

24. Կարմիր բանակի կազմային կազմի թիվն է 562 հազար հողի զորքերի բոլոր տեսակներում (այլ թիվ

մեջ են մտնում նաև յերկրային բոլոր զորամասերի կազմերը)։ Բնակչության թվի նկատմամբ Կարմիր բանակը հանդիսանում է ամենափոքր բանակն ամբողջ աշխարհում։ Բնակչության 1000 հոգուն խՍՀՄ ընկնում է միայն 3,7 զինվորական, մինչդեռ Լիտվայում ընկնում է 6,5, Ռումինիայում՝ 9,5, Ֆինլանդիայում՝ 9,7, Լեհաստանում՝ 10,4, Լատվիայում՝ 11,1, Յուգոսլավիայում՝ 12,7 և Ֆրանսիայում (առանց դադուլթների)՝ 17,0։ Դրան համապատասխան այն ծանրությունները, վոր բնակչությունը կրում է բանակի պահելու հետևանքում, խՍՀՄ ամենի հեշտ է, քան այլ յերկրներում։ Առաջնական ծախսերը 1927 թվին խՍՀՄ յուրաքանչյուր շնչին ընկել են 4,3 չեքովան ոտբլի, Յուգոսլավիայում՝ 7,2, Ֆինլանդիայում, Յուգոսլավիայում, Լեհաստանում՝ 8,3-ական ոտբլի, Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում՝ 12,1, Ֆրանսիայում առանց դադուլթների) 23,0 և Անգլիայում (առանց դադուլթների)՝ 25,2 չեքով ոտբլի։

Զորակոչի յենթարկվող ամբողջ կոնսոլիդացիայ, փորը մեկ միլիոնից ամենի յե, տարեկան Կարմիր բանակի շարքերն են կանչվում, մոտ 250 հազար հոգի կազմերի մեջ, մոտ 200 հազար յերկրային զորամասերի փոփոխական կազմի մեջ և մոտ 400 հազար հոգի ազատվում են խաղաղ ժամանակվա բանակում ծառայելուց իրենց ֆիզիկական դրությունը։

Մնացած 400 հազար հոգին ռազմական ծառայությունն անցնում են արտադրական կարգով։

ՅԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՆՑՆԵԼՈՒ ՍԻՍՏԵՄԸ

ՀՏՏԵՎՅԱԼՆ Ե

ա) Հետևակ, հեծելադոր, հրետանի, մասնազորական մասեր և այլն—2 տարի։

բ) Մեքանիկայի պաշտպանության մասեր և ոչ այլն նավատորմի մասնազոր կարմիր բանակայիններ—3 տարի։

գ) Ծովային նավատորմ— 4 տարի։

դ) Յերկրային զորամասերի փոփոխական կազմ (հինգ տարվա ընթացքում)—8 ամիս։

ե) Արտադրական կարգով (հինգ տարվա ընթացքում)—6 ամիս։

Անընդհատ աճում է կուակազմակերպությունը Կարմիր բանակում։ Այն ժամանակ, յերբ Կարմիր բանակում կար 82 հազար բայշեիկ, 1930 թ. հոկտեմբերի 1-ին նրանց թիվն արդեն հասել էր 146 հազարի, կոմերիտականների թիվը 1929 թվի հունվարի 1-ին յեղել է 140 հազար, իսկ 1930 թվի հոկտեմբերի 1-ին հասել է 170 հազարի։ Կուակացական ու կոմերիտական խավր բանակի շարքային կազմում վերջին յերեք տարվա ընթացքում աճել է, 17, 8 տոկոսից հասնելով 41 տոկոսի, իսկ մի շարք զորամասերում հասել է 70-80 տոկոսի։ Այդ վկայում է ԲԴԿԻ վիթխարի քաղաքական ուժի և կայունություն մասին։ Վերջին 3 տարվա ընթացքում բանվորական խավր Կարմիր բանակի կուակազմակերպություններում աճել է 41,7 տոկոսից մինչև 63,8 տոկոսի, կոմերիտական մեջ՝ 37,5 տոկոսից մինչև 49,3 տոկոս։ Կարմիր բանակի կուակազմակերպությունը հանդիսանում է Համկոմկուսի (Բ) Լենինյան Կենտկոմի ամուր հենարանը։

25. Կարմիր բանակի դաստիարակության ու պատրաստության ամբողջ սխառեմում կենտրոնական տեղ է գրավում ռազմական ու քաղաքական ուսուցումը։ Պատրաստել բանվորա-դյուղաչիական յերիտասարդություն ամբողջ կազմին պատերազմի համար, դարձնել նրանց փորձառու զիտակից մարտիկներ միջազգային բուրժուազիայի բանակների դեմ, կազմակերպել նրանցից ամրակուռ և մարտունակ միավորներ—ահա թե ինչով է բնորոշվում Կարմիր բանակի մարտական պատրաստության ամբողջ բովանդակությունը։ Հասկացան պետք է չեղտել ռազմական տեխնիկայի ու քաղաքական տեխնիկական պատրաստության նշանակալիությունը։ Դեռ Լենինը հասկապեց չեղտում էր, վոր պրոլետարիատի համար անհրաժեշտ է արտադրել ռազմա-

կան տեխնիկային՝ կռվելու համար բուրժուազիայի դեմ: Համկոմկուսի (բ) ծրագրում նույնպես ասված է, վոր «Անհրաժեշտ է ամենալայն չափով ողտադործել և գործադրել համաշխարհային վերջին պատերազմի ու պերատիվ ու տեխնիկական փորձը»: Գալիք պատերազմում անկասկած բուրժուական բանակներն ավելի հազեցված կլինեն ուղղմական տեխնիկայով, քան թե կար իմպերիալիստական պատերազմում: Ռազմա-բուրժուական դիտություն մեջ մինչև իսկ ծագել են տարրեր տեխոլոգիաներ բանակի կենդանի ուժը համարյա լիովին փոխելու կովի տեխնիկական միջոցներով: Այդ միտքը բուրժուազիայի համար առավել ևս դաշխակեցուցիչ է այն պատճառով, վոր նրա առաջ ծառանում է միշտ մի անեղ հարց, թե չի դադարում արդյոք հիմնականում բանվորներից ու գյուղացիներից բաղկացած իր բանակը, յերբ նա ընդհարվի խՍՀՄ-ի, — պրոլետարական դիկտատուրայի պետության, — հետ:

Բանվորա-Գյուղացիական կարմիր բանակը կողտադործի այն դադարը, վորը նրան տվել է պատմությունը, առավելագույն տեխնիկական պատրաստություն համար: Ռազմական բյուջեյից ուղղմական տեխնիկայի համար միջոցների հատկացումներն ամեն տարի ավելանում է, հատկացնելով համարյա բոլոր ուղղմական ծախսերի 50 տոկոսին, ընդդեմ 1923-25 թ. թ. 36,5 տոկոսի: Ռազմական միավորությունների տեխնիկայով հագեցումը վերջին տարիներս համարյա կրկնապատկվել է: Ավիացիան, վորը համարյա չունեին մենք քաղաքացիական պատերազմների շրջանում, այժմ իրենից ներկայացնում է չափազանց լուրջ ուժ: Մեր սեփական ավիոչինարարություն, մանավանդ մոտորաշինարարություն հանդուրժյուններն այժմ հայտնի յեն բոլորին:

Մեր սեփական կոնստրուկցիայի նոր հակագազը, վոր այժմ գտնվում է մեր սպառազինման մեջ, պաշտպանում է ներկայումս հայտնի բոլոր թունավոր նյութերից: Մեր ծովային նավատորմն ամրացել է և ներ-

կայացնում է հուժկու կամակերպված ուժ: Մեր Ամուրյան նավատորմի գործողությունները, Հեռավոր Արևելքում և «Փարկի Կոմունա» ու «Պրոֆինտերն» գծանավերի արտասահմանյան յերթը ցույց տվեցին խՍՀՄ ծովային նավատորմի բարձր վորակի աճումը:

Բանակի ուղղմական տեխնիկայի աճման հետ զուգընթացաբար խաղաղ ժամանակվա մեր արդյունաբերությունը հարմարվում է պատերազմի ժամանակ բանակը տեխնիկական միջոցներով հազեցնելուն: Ընկ. Վորոշիլովը Համկոմկուս 13-րդ համագումարում ասաց. «Գալիք պատերազմը կլինի մեքենաների պատերազմ: Ինչպես և յուրաքանչյուր պատերազմում, գալիք պատերազմում նույնպես գործելու յե յերկու գործոն (Փակտոր) — մեքենան ու մարդը: Կովի տեխնիկական միջոցների դերի մասին, վոր ունենալու յեն նրանք գալիք պատերազմում, վորոշ գաղափար տալիս է իմպերիալիստական պատերազմը, վորն արդեն իսկ զգալի չափով մեքենաների պատերազմ էր մանավանդ իր վերջում, այն է՝ 1917 և 1918 թ. թ.: Հիշենք մի քանի թրվեր. համաշխարհային պատերազմի ժամանակ կոլոզ յերկրները պատրաստել էին զանազան տրամաչափի 1-200 միլիոն հրետանական արկ, 40 միլիարդ հրացանային — զնդացրային — փամփուշտ: Արկերի, զնդի, հրանոթների, փշալարի և այլ տեսակի սպառազինման ու հանդերձանքի պատրաստման համար պատրաստված էր 50 միլիոն տոնն պողպատ: Համաշխարհային պատերազմի վերջում Ֆրոնտներում կար մոտ 60-000 հրետանական հրանոթ, 15-000 տավառակ և 5-000 տանկ, — չհաշված պահեստի նյութական մասերը: Այսպես պատերազմը մի քանի անգամ ավելի հազեցված կլինի վոճչացման բաղմազան տեխնիկայով: Պատերազմի պատրաստությունը բնույթն ու կապիտալիստական բանակների ժամանակակից կազմակերպությունն ապացուցում են այդ լիակատար անհերքելիությունը:

Պատերազմը կապահանջի բոլոր պետությունների տնտեսության վիթխարի լարվածություն: Պատերազմի

Համար մոբիլիզացիայի կենթարկվի և՛ ծանր, և՛ թեթեւ և միջին ինդուստրիան: Մետաղաձուլութունը, քիմիան, էլեկտրականութունը, ռադիոն և այլն, լաբորատորիաներն ու ինստիտուտները, — այս բոլորը մոբիլիզացիայի կենթարկվի պատերազմի համար, կղբիլի սպաս պատերազմի: Յեւ մենք ձեզ հետ միասին պետք է հիշենք, վոր մենք պետք է պաշտպանվենք վոչ միայն զինված բանակով, այլ մենք միաժամանակ կիւմենք և մեր արդյունաբերությամբ, և՛ մեր մեքենաներով, մեր լաբորատորիաներով ու ինստիտուտներով»:

Յերկրի ինդուստրացումն ամբողջությամբ վերցրած, և մանավանդ մեքենայինարարության, քիմիական արդյունաբերության ու ավիոչինարարության զարգացումը ամուր հիմք են տալիս՝ պատերազմի ժամանակ մեր բանակը ռազմական տեխնիկայով հաղեցնելու համար: Քիմիական պաշտպանության ինստիտուտի կազմակերպումով պատշաճ բարձրության վրա յե դրված զիտական հետազոտական աշխատանքը:

Ռադիոֆիկացիայի բնագավառում մեր արդյունաբերութունն ունի դրալի նվաճումներ, իսկ մի քանի բնագավառներում մինչև իսկ յետ չի մնում արտասահմանի նվաճումներից: ԲԳԿԻ արդեն ունի իր սպառազինման վրա հուժկու ռազմական տեխնիկա: Նա, վորք ինչ յետ մնալով խոշոր կապիտալիստական պետութունների բանակներին տեխնիկայից, վորչնով յետ չի մնում մեր այն հնարավոր հակառակորդների տեխնիկայից, վորոնց հետ մեզ կվիճակվի անմիջորեն կռվել:

Մարտական պատրաստութունն, իհարկե, չի սահմանափակվում բանակը տեխնիկական միջոցներով հագեցնելով ու նրանց տիրապետելով: Ամբողջ ուսուցումը ծառայում է կարմիր բանակայինին ավելի մարտունակ դարձնելու նպատակին: Մեր առավելութունը նրանումն է, վոր յուրաքանչյուր կարմիր բանակային զիտակցորեն և ոգտադրծում դենքը, քանի վոր նա զիտե, թե ում շահերի համար և նա կռվում: Նա դասակարգայինորեն շահագրգռված է լավագույն կերպով տեխնիկային տիրապետելու մեջ, միջնդեռ բուրժուա-

կան բանակի ղեկավորը իր դասակարգային շահերի գիտակցման դեպքում դեն կենտի իր գենքը կամ թե այն կդարձնի իր բուրժուազիայի դեմ:

Գիտակցելով այդ առավելութունները, մենք աշխուժենալին պետք է հասկանանք, վոր ինչպիսի գիտակցութուն ել վոր լինի դատարի ձեռքերով, առանց պատրաստության և առանց անհրաժեշտ կազմակերպվածության, չի կարելի դուրս գալ մինչև առամենքը զինված հակառակորդի դեմ: Այդ պատճառով յերբ կարմիր բանակայինը յերկու տարով դտնվում է զինվորական ծառայության մեջ, իր ամբողջ ժամանակը պետք է անցկացնի լարված ռազմական ուսուցումով: Յուրաքանչյուր վոք, ով վոր կարմիր բանակն է դնում, պետք է գիտենա, վոր իրեն սպասում է ծանր, նրա բոլոր ուժերը պահանջող ռազմական ծառայություն:

Յուրաքանչյուր մարտիկ պետք է կատարելագույն տիրապետի իր ձեռքը տված ռազմական տեխնիկային, պետք է զիտենա մյուս տեսակների տեխնիկայի մարտական հատկութունները: Յուրաքանչյուր մարտիկ պետք է լինի գերազանց դիպուկ հրաձիգ: Յուրաքանչյուր մարտիկ պետք է զիտենա տակտիկական այն պահանջները, վոր առաջադրվում են նրան մարտի զանազան ձեվերի ժամանակ: Վորպետի մարտիկը հենց մանդամից գործարար կերպով հարվածայնորեն անցնի այդ խնդիրների կատարմանը, նա պետք է կարմիր բանակը դա դրադետ:

Ռազմական տեխնիկայի փափախված պահանջների այժմյան պայմաններում յուրաքանչյուր մարտիկ պետք է լինի ձեռնիրեց, զարգացած, գիտակից, լավ վարժված: Մարտական բարձր վարժվածության խնդիրը, մարտական տեխնիկայի ու տեխնիկական միջոցների տիրապետման խնդիրը հանդիսանում է մեր մարտիկի կարևորագույն խնդիրը: Ծիշտ է, յերբ կարմիր բանակայինը զիտակցում է, թե ինչու յեն նրան հարկավոր ռազմական դիպելիքները, ինչու յե նա պատրաստվում է ուժերը գործ դնում, յերբ նա պետկապի կողմից ըզ-

գում և ոգնութիւն և աջակցութիւն իր ուսուցման մեջ, յերբ զգում ե ընկերական վերաբերմունք զեպի իրեն, — այն ժամանակ ուսուցումը զուտ մեխանիկականից, ինչպիսին եր, որինակ՝ ցարական բանակում, վերածվում ե կարմիր բանակայինի սերելի գործի: Վոչ թե վերից ստիպելու կարգով, այլ կարմիր բանակայինների ամենալայն խավերի նախաձեռնութեամբ ներկայումս ծավալվում ե Կարմիր բանակում սոցիալատական մրցակցութիւնը, վորն ընդգրկում ե ամենից առաջ ռազմական ուսուցումը: Կարմիր բանակում կարմիր բանակայինները ռազմական պատրաստութեան մեջ մրցակցում են ճիշտ այնպէս, ինչպէս բանվորներն են մրցակցում աշխատանքի արտադրողականութեանը բարձրացնելու համար: Կիֆ մրցակցութեամբ ներկայումս ընդգրկված են բոլոր կարմիր բանակայիններն ու պետկազմը: Կիֆ ունի մինչև 85 տոկոս հարվածային կարմիր բանակային: Կիֆ մրցակցում ե Բազլի բանվորների հետ, վորոնք համառոտեն մարտնչում են իրենց հանձն առած պարտափութեւններն կատարման համար:

Կարմիր բանակայինների ամենաանհրաժեշտ հատկութեւններից մեկն ե զրկանքներին դիմանալու, մեծ յերթեր կատարելու, ամենադժվարին պայմաններում արիութեւնը պահպանելու ընդունակութեւնը: Յեթե կարմիր բանակայինը խաղաղ ժամանակ, ծառայութեւնն անցնելու ժամանակ, չզարգացնի, չպատրաստի իր մեջ այդ հատկութեւնները, պատերազմում նա սակավ մարտունակ կլինի: Ֆիզիկական պատրաստութեւնը, ճամբարը, զաշտային պարապմունքները, մանյովրաները, զորանոցային խիստ պարագան ե մինչև իսկ հոգնեցուցիչ աշխատանքների կատարումը, — այս բոլորը ծառայում են կարմիր բանակայինների մեջ պատերազմի համար անհրաժեշտ հատկութեւնների պատրաստմանը: Այդ շատ լավ պետք ե ըմբռնեն բոլոր զորակոչիկները, վոչ մի զեպքում չպատկերացնելով Կարմիր բանակը վարդապետ յույ-

նութիւն, ուժերի բարձր լարում և յերկաթե կարգապահութեւն:

սով, կարծելով թե այնտեղ նրան սպասում ե հեշտ ուսուցում: Յուրաքանչյուր կարմիր բանակային պետք ե գիտենա, վոր ինքը բանակ ե գնում, վորպէս մարտական դպրոց, վորտեղ նրանից պահանջվում ե տոկոս-

Վոչ մի բանակ չի կարող գոյութիւն ունենալ առանց կարգապահութեան, վորովհետեւ բանակից պահանջվում ե ամենից առաջ նրա բոլոր բաղադրիչ մասերի գործողութեւնների ճշտութեւն ու համաձայնեցում, կարմիր բանակայիններից ու պետերի կազմից պահանջվում ե արված բոլոր կարգադրութեւնների ստույգ կատարում: Այդ ե զորական կարգապահութեան հիմնական ելութեւնը: Միևնույն ժամանակ կարգապահութեւնը պահանջում ե յուրաքանչյուր զինվորականից տոկոսութեւն, կատարականութեւն, հարստաբամութեւն, հաշտաձեռնութեւն, իր պատում մեռնելու պատրաստակամութեւն, իր անձնական շահերը զորամասի, ամբողջ բանակի ու յերկրի շահերին զոհաբերելու պատրաստակամութեւն և ռազմական դադանքի պահում: Կարգապահութեւնը, ինքնին հասկանալի չե, վոր պահանջում ե առանց ստարկութեան կատարել այն բոլոր կանոններն ու պարտականութեւնները, վոր սահմանված են Կարմիր բանակի համար, պահանջում ե կատարել բոլոր անսոսնձին հրամանները:

Կարգապահութեւնը կարմիր բանակում ամենից առաջ պահանջում ե կարմիր բանակայիններից դիտակցել հրամաններին յենթարկվելու անհրաժեշտութեւնը, իր բոլոր պարտականութեւնների կատարման անհրաժեշտութեւնը: Կարմիր բանակի կարգապահութեւնը ամբողջութեւնը նրանումս ե, վոր նա հիմնված ե բոլոր զինվորականների դասակարգային դիտակցութեան վրա, ամբողջ Կարմիր բանակի, վորպէս պրոլետարիատի զիկտատուրայի զենքի խնդիրների ըմբռնման վրա, մինչդեռ բուրժուական բանակներում կարգապահու-

թյան հիմքը հանդիսանում է բանվոր ու գյուղացի զինվորներին՝ կալվածատեր ու բուրժուա սպաներին յենթարկելու վրա:

Կարգապահության խիստ պահպանումը խաղաղ պայմաններում, կառավարչության կողմից Կարմիր բանակի համար սահմանած բոլոր կանոնները կատարումը, իր բոլոր պարտավորությունները, բոլոր կարգադրությունների կատարումը նույն չափ պարտադիր են, վորչափ աշխրջություն պահում, վորչափ մարտական առաջադրանքի կատարումը: Յեթե կարմիր բանակայինը ժամանակին չի վեր կենում ազդանշանով, յեթե նա չի չտկել մահճակալը, վատ է մաքրել հրացանը, ծանրաշարժ կերպով է կատարել հրամանը կամ անվտյժ է վերաբերվել հրամանի կատարմանը, ապա պատերազմի ժամանակ այդ կարմիր բանակայինը, կատարելով նույնպիսի ըստ յերեվոյթին չնչին դանդաղ, կարող է մեծադույն վնաս պատճառել բանակին: Ահա թե ինչու պետկադմը ցուցաբերում է բացառիկ պահանջկոտություն դեպի կարմիր բանակայինները կարգապահության ընդապագում: Կարմիր միւր բանակի յերկաթե կարգապահության մասին, վորը վորոշ չրջանակների մեջ է պնդում կարմիր բանակայինների ուսուցումն ու կյանքը, պետք է գիտենա յուրաքանչյուր զորակոչիկ: Նա պետք է գիտակցի այդ կարգապահության անհրաժեշտությունը և իրեն խնդիր առաջադրի՝ «բանակում ծառայության ժամանակ չունենալ կարգապահական վոչ մի դանդաղ»:

26. Կարմիր բանակը հանդիսանում է քաղաքական ու կուլտուրական դաստիարակության հոկայական դպրոց: Չի կարելի պատկերացնել Կարմիր բանակն առանց քաղաքական աշխատանքի: Դասակարգային գիտակցությունը, քաղաքական պատրաստությունը, Համկոմկուսին (բ) նվիրվածությունը հանդիսանում են մարտական պատրաստության հաջող ընթացքի և ամուր

կարգապահության հիմքը: Քաղաքական պատրաստությունը բանակի մարտունակության ամրացման անխցելի մասն է: Ճիշտ աշխատեալ, ինչպես անմարտունակ է ուսմանականապես անդրադետ կարմիր բանակայինը, նույնպես անմարտունակ է նա, քաղաքականապես անպատրաստ լինելով: Քաղաքական գիտակցությունը հանդիսանում է Կարմիր բանակի ամենաուժեղ կողմը: Ընկ. Լենինն ասում էր, «Աշխարհում առաջի անդամն է, վոր ստեղծված է աշխարհի բանակ, աշխարհի զինված ուժ, վորը գիտե, թե ինչի համար է ինքը կռվում»: Քաղաքական աշխատանքը Կարմիր բանակում ծավալված է չառ լայն ձևով: Կարմիր բանակն ունի 110 հազար զինթղթակից, մոտ 9,000 պատի թերթ, մինչև 500.000 ընթերցող դրադարաններում, 800-ից ավելի ակումբ, 1600 դրադարան: Անդրագիտությունը վերացվում է ծառայության առաջին տարվա վերջում: Հսկայական դաստիարակչական աշխատանք է տարվում պարտադիր քաղաքական պարագմունքներում: Բանակից արձակվելուց առաջ կարմիր բանակայիններին պատրաստում են ակտիվ, գործնական մի շարք տեղեկություններով ոժտված, կուսակցության զվարավոր գծի հաղորդիչներ, դյուղատնտեսության սոցիալատական վերակառուցման համար ոգտակար աշխատողներ:

1927 թվին Կարմիր բանակը պատրաստել է դյուղում գործնական աշխատանք տանելու համար 31,756 մարդ, 1928 թվին՝ 67,998 մարդ, 1929 թվին՝ 108,742 և 1930 թվին՝ 100 հազարից ավելի զանազան վորակի մասնագետներ, վորոնց թվում կոլտոզների գեկավարներ, դաշտաբույժներ, կենդանաբույժներ, տրակտորիստներ, կուլտուրական աշխատողներ և այլն:

Այդպիսով Կարմիր բանակն ակտիվ մասնակցություն է ցույց տալիս սոցիալատական շինարարության մեջ:

1909 ԹՎԻ ԶՈՐԱԿՈՉԿԻ ԱՐԳՆ ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

1909 թվի ծնված քաղաքացիների զորակոչն իսկական զինվորական ծառայութեան Անդրկովկասում սկըսվում է սեպտեմբերի 7-ից և պետք է ավարտվի նոյեմբերի 1-ին: Զորակոչիկները զորամասերն ուղարկելը տեղի կունենա նոյեմբերի սկզբներին: Հավաքակալաններին պետք է զորամասերն ուղարկելու ճիշտ ժամանակի մասին զորակոչիկը կիմանա զորակոչի որը զորակոչային հանձնաժողովից:

Զորակոչիկներին վորքան կարելի յե քիչ կտրելու համար արտադրութեանից և առավելագույն չափով պահպանելու համար ժողովրդական անտեսութեան շահերը, այս տարի զորակոչն առավելագույն չափով մոտեցվելու յե արտադրութեանն ու բնակչութեանը: Դրա համար ավելացվում է զորակոչային հանձնաժողովների թիվը, և գործադրվելու յեն հանձնաժողովների շրջագայութեանները պետք է արտադրութեանները: Այն ֆաբրիկները, գործարանները, կոլտոգները ու սովխոզները վորոնք ունեն անմիջապես 300 զորակոչիկ, անպայման կըմեկնեն հանձնաժողովները: Բանվորների ու ծառայողների զորակոչը տեղի կունենա աշխատանքի վայրում, անկախ նրանց գրանցման վայրից:

Զորակոչը պետք է տա Կարմիր բանակին լիարժեք ֆիզիկական առողջ, դասակարգայնորեն տոկուն համալրում:

Ինչպես և նախընթաց տարիներում, հատուկ նշանակութեան ունի համալրման դասակարգային սկզբունք-

քի կիրառումը: Դասակարգային խիստ ընտրանքն առավել ևս անհրաժեշտ է այն պատճառով, վոր դասակարգային թշնամիները կաշխատեն ուղարկել իրենց ազենատուրային Կարմիր բանակի շարքերը, վորպեսզի քայքայեն բանակի մարտունակութեանը: Հարկավոր է հիշել, վոր Թիկունքային աշխարհագրոյայինները (տիկոպոչիները) բոլոր միջոցներով ձգտում են Կարմիր բանակն ընկնել նրանք ժամանակավորապես մտնում են, վորպես սեագործ բանվոր, վորպեսզի բանակի գան, վորպես բանվոր և այլն: Իսկ բանակ մտնելով նրանք դառնում են դասակարգային խորթ իդեոլոգիայի քարոզիչներ, իջեցնում են բանակի մարտունակութեանը և այնուհետև մերկացված ու հեռացված լինելով նվազեցնում են զորամասերի համալրման տոկոսը: Թույլ չտալ բանակի շարքերը մտնելու վոչ մի ձայնագուրկի, դասակարգայնորեն վոչ մի խորթ, հանցադործ ու քայքայված տարրերի—ահա մեր խնդիրը: Այդ խնդրի կատարման պետք է լայն չափով ներդրավել ամբողջ խորհրդային հասարակայնութեանը, նրա լուծմանը պետք է ակտիվ մասնակցութեան ցույց տան իրենք զորակոչիկները: Հասարակական-պրոլետարական յետցանի (ОТЦЕБ) այդ մեթոդը լիովին արդարցրեց իրեն, դասակարգայնորեն թշնամական տարրերի՝ ԲԳԿԻ շարքերը սողակելու տոկոսն իջել և, սակայն զրոյի չի հասցըրված: Դրան պետք է հասնել հերթական զորակոչի ժամանակ:

Կարմիր բանակի համար վնասակարների թիվն են պահպանում—

Առաջինը՝ բացահայտ կուլակային տարրերը, վորոնց ծնողները զբիջված են ընտրական իրավունքներից,

թեկուզ և իրենք այդ իրավունքները վայելելիս լինեն և ձևականապես կարողանան ընդունվել բանակի շարքերը :

Յերկարդը՝ սոցիալական վտանգավոր տարրերը, ինչպիսիք են՝ տերաերների, նախկին ժանդարմների, առևվարականների սոցաները և այլն, վորոնք կապված են իրենց ծնողների հետ : Նրանք վտանգավոր են վոչ միայն նրանով, վոր խիստ թշնամական սոցիալական խավեր են ներկայացնում իրենցից, այլև այն պատճառով, վոր բանակում լինելով, նրանք հաճախ լինում են դատակարգայնորեն խորթ ազդեցությունների փաստական հաղորդիչներն ու տարածողները : Դրանց թվին պետք է դասել և այն անձանց, վորոնք զորակոչից առաջ քրեական պատիժ են կրել լուրջ հանցանքների համար (թեկուզ և առանց իրավունքներից զրկվելու) :

Յերկարդ՝ ունեվոր տարրերից վոմանք, վորոնք ցույց են տվել իրենց թշնամությունը դեպի Խորհրդային իշխանությունը :

Խորթ տարրերի հայտարերման պետք է մասնակցություն ցույց տան գորակոչիկները, տնային վարչությունները, դյուդխորհուրդները, վարչական մարմինները, հիմնարկներն ու ձեռնարկությունները :

Զորակոչի ամբողջ կամպանիայի ընթացքում քաղաքացիական կազմակերպությունները պետք է ցույց տան ամենաակտիվ մասնակցություն : Անհրաժեշտ է ապահովել մշտական մասնակցությունը զորակոչային հանձնաժողովների աշխատանքում, բացատրական լայն աշխատանքի անցկացումը, անհրաժեշտ է ողնել հայտաբերելու գաղափարաքննություն խորթ տարրերին, զորահաջիկների մեջ վերացնել անդրադիտությունը, պատ-

րաստել նրանց ԲԳԿԲ ուսուցման, ժամանակին ավարտել արտոնություններ ունեցողներին փաստաթղթերը տալու աշխատանքը, ապահովել զորակոչիկների 100 տոկոսով ժամանակին ներկայանալը և այլն :

1909 թվի զորակոչն անց և կացվում նոր պարագայում : Խորհուրդներ յերկերը ավարտում է սոցիալիտական եկոնոմիկայի հիմքի կառուցումը, ուժգնորեն ծավալվել և աճում և ինդուստրիան, կոլեկտիվացումն ընդգրկել և դյուդացիական տնտեսությունների 55 տոկոսը, թվականապես աճել և բանվոր դասակարգը : Կարմիր բանակը թեակոխել է ռեկոնստրուկցիոն չըջանը : Նա հաղեցվում և ռազմական նոր տեխնիկայով : Ներկայումս կարևոր է տալ ավելի վորակյալ կադրեր, իսկ գրա համար հարկավոր և կարողանալ ընտրել և ճիշտ բաշխել ըստ զորամասերի այն լավագույն կոնտիդենտը, վորը տալիս է այժմ յերկերը : Մասնագետները, ինչպիսին են՝ ռադիստները, ռեֆերները, մոտոցիկլետատները, տրակտորիստները, յերկաթուղայիները և այլն, կուղարկվեն մասնագիտական մասերը : Յուրաքանչյուր մասնագետ պետք է ընկնի պորքերի այն տեսակը, վորն ամենից ավելի յե հարմարվում նրա մասնագիտությանը :

Այդ պատճառով 1931 թվին ընտրանքի մեթոդներն ու ըստ պորքերի բաշխման նորմաները փոփոխված են համաձայն նոր պահանջների ու նոր պարագայի :

Ամենից առաջ բարձրացված են զորքերի առանձին տեսակների համար լրացումների կազմի մեջ բանվորահան, կոլխոպային ու կուլասիցական խավի նորմաները : Ըստ զորքերի տեսակների լավագույն ընտրանքի նպատակով ԲԳԿԲ շարքերն ընդունվածների բաշխումն ըստ զորամասերի կկատարվի վոչ թե բժշկական քննության պրոցեսում, այլ պիտանիների ու նրանց մասնագիտության քանակի հայտարերումից հետո :

Անք տակալվին չենք հասել 100 տոկոսային գրա-

դեռ համարուման : Լուսփողկոմատները մի քանի մարմիններ մինչև այժմ չեն կատարել այդ բնազավառում կառավարության կողմից նրանց վրա դրած պարտականությունները : Հարկավոր է այս տարի տալ լիովին գրազեղ համարում , վերսկզբի անդրադեմը բարդացնում է ուսուցումը , ինքը յետ է մնում , բեռ է դառնում :

Վերնաքննած է հիվանդությունների ցուցակը այն տեսակետից , վոր վորոշ չափով մեղմացված են պահանջները դեպի զորակոչիկների ֆիզիկական դրությունը և պարզեցրված է պիտանիության վորակավորումը : Սահմանվում է պիտանիության միայն յերկու տեսակ , պիտանիություն չարային ծառայության համար և պիտանիություն ապաշար ծառայության համար : Ապաշար ծառայության համար պիտանիները կընդունվեն նաև ԲԳԿԻ կադրերը : Պիտանիությունը վորոշելու ժամանակ հաշիվ կառնվեն նաև զորքերի յուրաքանչյուր տեսակի պահանջները :

Բժշկական քննությունն ունի հսկայական նշանակություն , նա պետք է Կարմիր բանակին ազատի ֆիզիկապես վատասողը համարումից : Անուշադիր վերաբերմունքը դեպի բժշկական քննությունը ծանրաբեռնում է զորամասերն ավելորդ մարդկանցով , ավելացնում է հոսունությունը և այդպիսով իսկ իջեցնում է ԲԳԿԻ մարտական կորովը : Միջին թվով բժշկական քննություն կենթարկվեն ուրական 75 հոգի :

Այս տարի փոփոխված է նույնպես արտոնությունների զոյությունն ունեցող սխառմը : Կոլլոզները արագ աճումը , նրանց տնտեսական ամրացումը , աշխատավորները նյութական դրության բարելավումը պայմանավորեցին արտոնությունների տեղի ունեցած վերանայումը : Կոլլոզների զորակոչայինն այլևս չունի նախկին հոգսը թողած ընտանիքի մասին : Բացի դրանից , մենք նկատում ենք , վոր տարեց տարի արտոնությունն ունեցողների բարձր տոկոսը հրաժարվում է արտոնություններից : Այդ պատճառով այս տարի սահմանվում

է մի արտոնությունն ընտանիքի միակ աշխատունակ տեղամի համար , յերբ զորակոչիկի աշխատանքով ապրում է աշխատանքի անընդունակ յերկու կամ ավելի անդամ : Արտոնությունների վորոշումն ըստ ընտանեկան գույքային դրության կատարում են ուսկոթակոմներին կից հանձնաժողովները : Արտոնությունների վորոշումը պետք է ավարտված լինի առ 1-ն սեպտեմբերի : Ուսանողները վայելում են զորակոչի համարդի (հետաձգման) իրավունք :

Այն քաղաքացիները , վորոնք ավարտել են բանվորական ֆակուլտետները , 2-րդ աստիճանի դպրոցները , կամ նրանց համապատասխան ուղղակիթական հիմնարկները , իսկական դիմվորական ծառայության են կանչվում հերթական զորակոչների համար սահմանված ժամկետներում բոլոր զորակոչիկների հետ հավասար հիմունքներով : Բացառություն են կազմում այն զորակոչիկները , վորոնք ավարտել են բարձրագույն կրթական հիմնարկներ և անցել են բարձրագույն նախակոչային պատրաստություն , վորոնք ընտանեկան-գույքային դրությամբ արտոնության իրավունք չեն վայելում և զորակոչի յեն յենթարկվում անկախ իրենց տարեկից բարձրագույն հիմնարկն ավարտելու առաջին տարվա հերթական զորակոչին : Այդ անձնավորությունների ծովային և ողային նավատորմների մեջ նշանակվածների զորքերն ուղարկելը իրագործվում է զորակոչի տարվա աշնանը , իսկ զորքերի այլ տեսակների մեջ նշանակվածներն ուղարկվում են զորամասերը 1932 թվի ապրիլի 1-ին :

Արտոնություններ ունեցողներն ազատվում են բանակի կադրային մասում իսկական ծառայություն կրելուց և ծառայությունն անցնում են կամ յերկրային զորամասերի փոփոխական կազմի մեջ կամ արտագորական կարգով :

Արտոնությունն ունեցողները կարող են նշանակել կադրային զորամասերի կազմի մեջ միայն այն դեպքում , յերբ պահանջի վերակարգը չի լրացված արտոնությունն ունեցողներով :

Բացառիկ դեպքերում, յերբ զորակոչիկի ընտանիքի անընդունակ անդամները մեռած են առանց ապրուստի միջոցների, զորակոչիկն իրավունք ունի դիմում տալու զորակոչային հանձնաժողովներին (ռազմկոմբատներին կից), խնդրելով, վոր կադրային զորամասերի իր ծառայությունը փոխարինեն յերկրային զորամասերի փոփոխիկ կազմի մեջ ծառայությամբ, կամ հնարավորություն տան ծառայությունն անցնելու արտազորական կարգով: Զորակոչիկն իր գերմումին պետք և կցի համապատասխան փաստաթղթեր:

Կարմիր բանակի համալրումը կատարվում է գլխավորապես ըստ յերկրային հատկանիշի, սակայն կառուցել մեր կադրային զորամասերն այդ սկզբունքով, իհարկե, չի կարելի, վորովհետև կադրային զորքերը մեզ անհրաժեշտ են, վորպես մշտական բանակ պահպանելու համար խորհրդային սահմանները, ուստի զորակոչիկների տեղափոխումները մի հանրապետութայինց մյուսն անխուսափելի յեն: Այնուհետև անհրաժեշտ է հաշվի առնել, վոր հարկավոր է համալրման ժամանակ կանոնավորել զորքերի հագեցումը բանվորական ու կուսակցական—կոմյերիտական խավով: Այդ նույնպես պայմանավորում է տեղափոխումների անհրաժեշտությունը:

Կամավորների ընդունելությունը կատարվում է զորակոչի ժամանակ 1910—1912 թ. թ. ծնվածների թվից: Յուրաքանչյուր զորակոչիկ պետք է ստանա կոչագիր, վորտեղ մատնանշվում է զորակոչային հանձնաժողովի քննության ներկայանալու տեղը, որն ու ժամը:

Կոչադիրը ժամանակին հանձնելու համար այն զորակոչիկները, վորոնք փոխել են բնակության վայրը զորակոչային տեղամասին դրանցումից հետո, պարտավոր են անմիջապես (գրավոր կամ բանավոր) հաղորդել ռազմա—հաշվառման ուսյոնին իրենց ճիշտ հասցեն: Յեթե զորակոչիկը վորեւ պատճառով այդ կոչադիրը չի ստացել մինչև զորակոչի առաջին օրվա սկիզբը, նա պետք է պարզի ռազմա—հաշվառման ուսյոնում իր ներ-

կայանալու ժամանակը: Վորպեսզի զորակոչիկը քիչ ժամանակ կորցնի զորակոչին ներկայանալու համար, հարկավոր է, վոր յուրաքանչյուր զորակոչիկ զորակոչային կայանը դա կոչադրում մատնանշած ճիշտ ժամկետին և վոչ մի դեպքում չուշանա:

Զորակոչիկը չպետք է հեռանա ձեռնարկությունից (իր քաղաքացիական աշխատանքից), մինչև վոր չի վորոշվի իր դրությունը զորակոչով, այսինքն մինչև վոր նա չի իմանա զորակոչային հանձնաժողովից ճիշտ, թե նա զորակոչի յենթարկվել է արդյոք և յերբ պետք է ուղարկվի նշանակված զորամասը: Դեռ լիովին չեն վերացված հին ռեկրուտչինայի արտահայտության դեպքերը (հարբեցողություն, «դեբոլներ» և այլն): Յուրաքանչյուր զորակոչիկ պետք է ինքը խուսափի դրանցից և ընկերներին ել յետ պահի նման վարմունքներ, հիշելով, վոր նա կարմիր բանակային և արդեն բանակ կանչված մոմենտից և պատասխանատու յե իր վարմունքների համար, վորպես զինվորական:

Յուրաքանչյուր զորակոչիկ պետք է ծանոթանա զորակոչի անցկացման կարգի հետ, և իր, վորպես զորակոչիկի, պարտականությունների հետ ու իր հեղափոխական դիտակցությամբ կատարի այդ պարտականությունները:

Զորակոչային հանձնաժողովների բոլոր սխալ գործողությունների մասին զորակոչիկը կարող է դանդաղորդել զորակոչային հանձնաժողովին: Քառվել վերադառ զորակոչային հանձնաժողովին Գանդառները չուտափույթ կերպով քննելու համար հարկավոր է տալ այն զորակոչային հանձնաժողովի միջոցով, վորի գործողությունների դեմ տրվում է դանդաղորդ:

Յերբ արդեն աչքի ընկնող տեղ փախցրված կլինեն արտոնություն ունեցողների ու թիկունքային աշխարհադորի մեջ հաշվվող անձանց ցուցակները, յուրաքանչյուր զորակոչիկի պարտականությունն է համոզվել, թե տրված է արդյոք իրեն սահմանված արտոնություն և արտոնությունները տալու մեջ բոլոր անորոշություն-

ների ու անճշտությունների մասին հայտնել համապատասխան զորակոչային հանձնաժողովին:

Յե՛րբ կարողվի, թե թիվունքային աշխարհադրի ցուցակներում չկա ընտրական իրավունքներից զրկված այս կամ այն զորակոչիկի անունը, հարկավոր է այդ մասին հաղորդել Խորհրդային լեյսանության մոտակա մարմնին կամ զորակոչային հանձնաժողովին:

Յուրաքանչյուր զորակոչիկ բժշկական քննության ներկայանալիս պետք է իր հետ ունենա հետևյալ փաստաթղթերը՝ բժշկական քարտ, վոր ստացել է զորակոչային կայանին գրանցման ժամանակ, իր առողջության գրության մասին բժշկական հանձնաժողովի յեզրակացութեամբ, անձնագիր, կուս. տոմս, կոմյերիտական տոմս, պրոֆսիոնեական գրքույկ, տեղեկանք այս կամ այն մասնագիտությունը սովոր խմբակի ավարտման մասին (բացի իր մշտական մասնագիտությունից), փաստաթղթեր, վորոնք հաստատում են այն հարցերը, վոր նա ուզում է լուծել զորակոչային հանձնաժողովում՝ բժշկական քննության ներկայանալիս (արտոնության մասին, միջին, բարձր կրթության մասին և այլն) և վկայական ծառայության վայրից, կամ աշխատանքից, վորտեղ մատնանշվում է գրաված պաշտոնը, ստացած աշխատավարձի չափը՝ ցույց տալով մշտական է թե ժամանակավոր ծառայությունը կամ աշխատանքը:

1909 թվի զորակոչը պետք է անցնի կազմակերպված, լիովին ներկայանալով, լիովին գիտակցելով իր պարտքը:

Անհրաժեշտ է զորակոչն անցկացնելու ժամանակ լայն ծավալել սոցիալիստական մրցությունն ու հարվածախնդրությունը թե խոսանձին զորակոչիկների միջև և թե ուսյունների միջև: Մրցակցության համար հիմնական որոշումներ պետք է լինեն՝ զորակոչի քաղաքական պարագայի լավ ըմբռնումը, ժամանակին ներկայանալը, անգրագիտության լրիվ վերացումը:

Քանձոր հարվածայինները, հարվածային-կոլտոչները, բոլոր կուսակցականներն ու կոմյերիտականները զորակոչիկներից պետք է որինակելի վերաբերմունք ցույց տան դեպի զորակոչը և դեպի նրա անցկացումը:

ՄԵԹՈԴԱԿԱՆ ՑՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ձեկուցողներն ու զրույցների ղեկավարները պետք է նկատի ունենան հետևյալը՝

1. Ձորակոչիկները պետք է պարզ գիտակցեն զորակոչի հատուկ պայմանները, այն զորակոչի, վորն անցնում է՝ ԽՍՀՄ-ի դեմ կապիտալիստների կողմից հակահեղափոխական պատերազմի ուժեղ պատրաստման պարագայում. յուրաքանչյուր աշխատավոր, յուրաքանչյուր զորակոչիկ պետք է հասկանա, վոր ԽՍՀՄ դեմ պատերազմը դարձել է ամբիջակալ վտանգ ամբողջ համաշխարհային պրոլետարիատի համար: Ձորակոչի կառավարիչները պետք է միջազգային դրության հիմնարկների չափկապումը միջազգային դրության հիմնական փաստերի հետ պետք է ողնի զորակոչիկին գիտակցելու հերթական զորակոչի քաղաքական մեծ նշանակությունը, ժամանակին ու լիովին ներկայանալու կարևորությունը զորակոչի յեմբարկվողների վրա դրվող խնդիրների լրջությունը:

2. Ձորակոչիկի համար պետք է այն աստիճան պարզ լինի կուսակցության գլխավոր գիծն ու հնդամյապարզ լինի կուսակցական շինարարության ընկեր 3-րդ տարում սոցիալիստական շինարարության ընթացքը, վոր նա ի վիճակի լինի հակահարված տալու կուլակների, նեպոլանների, տերտերների և հակախորհրդային այլ տարրերի հակահեղափոխական ագիտահրդային այլ տարրերի հակահեղափոխական ագիտացիային, վորոնց կողմից յերկրում դասակարգային պայքարի սրված պայմաններում հարկավոր է սպառել զորակոչի որերին հակախորհրդային աշխատանքի հերթական ուժեղացումը: Անհրաժեշտ է ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության անընդհատ արագ վերելքը, հնդամյական տնտեսության անընդհատ արագ վերելքը, հնդամյակի 3-րդ վճռական տարվա հաջողությունները հակա-

դրել կապիտալիստական յերկրների տնտեսության անկման, լայնորեն ոգտագործելով համաշխարհային ճգնաժամի տվյալները:

3. Անհրաժեշտ է խուսափել հաճախ կրկնվող սխալներից, յերբ Կարմիր բանակը պատկերացվում է միայն վորպես ընդհանուր կրթության կուլտուրական դպրոց, մանավանդ՝ մասնագիտական զորամասերի նկատմամբ: Հատուկ սրությամբ հատկապես այժմ պետք է շեշտել, վոր Կարմիր բանակն ամենից առաջ՝ բանվորների ու դյուղացիների մարտական դպրոց է, վորը պահանջում է մարտական բարձր վարժելաժողովուն, յերկաթե կարգապահություն ու դիմացկունություն: Բացարձակապես անհանդուրժելի յե Կարմիր բանակի վորևե «ծաղկեցումը», (прикращивание), վորովհետև հետագայում հիասթափություն է առաջանում:

4. Կապիտալիստական բանակների տեխնիկական կորույի անման հարցերի լուսաբանությունը պետք է տարվի առանց ահ տարու: ԲԳԿԲ նույնպես տեխնիկապես աճում է, նա նույնպես բավականաչափ տեխնիկական միջոցներ ունի: Զորակոչիկների առաջ հարկավոր է սրել ռազմական տեխնիկայի յուրացման հարցը: ԽՍՀՄ արագ ու լարված ինդուստրացումն ամուր բազա յե Կարմիր բանակի տեխնիկայի հետագա աճման համար: Սոցիալիստական շինարարության հնգամյակը ԽՍՀՄ պաշտպանունակության ամրացման հնգամյակ է: Բոլոր աշխատավորների առաջ ամբողջ սրությամբ պետք է դնել հնգամյակի 3-րդ տարվա պլանի կատարման հարցը:

5. Նորակոչիկը պետք է Կարմիր բանակը դա, գիտակցելով բանակի ռեսուցման նշանակությունը, խընդիրներն ու կարգը: Հատուկ շեշտ պետք է դնել բանակի դասակարգային դեմքի լուսաբանության վրա և այն հսկայական քաղաքական առավելությունների վրա,

վորոնցից զուրկ են կապիտալիստական բանակները (Կարմիր բանակայինների ու պետկազմի սոցիալ-դասակարգային կազմը, մարտիկի դիտակցությունը, բանակի խնդիրների ու բոլոր աշխատավորների խնդիրների նմանությունը, ԽՍՀՄ բոլոր աշխատավորների ու կապիտալիստական յերկրների բանվոր դասակարգի աջակցությունը և այլն):

6. Բանակի դասակարգային դեմքի ու նրա, վորպես պրոլետարական դիկտատուրայի հենարանի, դերի պարզ գիտակցումը պետք է մոբիլիզացիայի յենթարկի բոլոր զորակոչիկներին, ամեն կերպ ոգնելու զորակոչային հանձնաժողովներին՝ դասակարգայնորեն թշնամական, սոցիալապես-խորթ, բարոյապես քայքայված (քրեականների) տարրերի հայտաբերման գործում:

7. ԱԽՖՍՀ պայմաններում առանձնապես հարկավոր է շեշտել Կարմիր բանակի ինտերնացիոնալ եյուլթյունը: Զորակոչը պետք է դառնա Սնդրկովկասի աշխատավորների ինտերնացիոնալ միասնության ցույց:

8. Զեկուցողները պետք է պատրաստ լինեն տեղեկատու բնույթի զանազան հարցերին (զորակոչի տեխնիկան, արտոնությունները, ԲԳԿԲ ծառայության կարգը և այլն), լուսաբանելով այդ հարցերը նաև զեկուցումներում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Կոմիտեերնի Գործկոմի XI-րդ պլենումի բանաձևերը Կոմիտեերնի սեկցիաների խնդիրների մասին՝ կապված տնտեսական ճգնաժամի խորացման ու ԽՍՀՄ դեմ դինված ինտերվենցիայի սպառնալիքի ուժեղացման հետ:

2. Ընկ. ընկ. Մանուիլսկու և Կաչնի զեկուցումները Կոմիտեերնի Գործկոմի XI-րդ պլենումում («Պրավդա» ս. թ. մայիսի 11-ից և 14-ից):

3. Ընկ. Կոլլեքիչևի ղեկավարումը Համկոմկուսի (բ)
Կենտկոմի հունիսյան պլենումի արդյունքները մասին
(«Գրավդա» ս. թ. հունիսի 25-ից) : 4

4. Ընկ. Վորոշիլովի ճառը ՀամԼԿԵՄ IX-րդ հա-
մագումարում :

5. Զինվորական պարտադիր ծառայության որեն-
քը :

<< Ազգային գրադարան

NL0217839

41.200